Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פּרייז 15 גראָשען — הײַנט 10 זייטען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

№ 1 | Łódź, Niedziela 1 stycznia 1933 r. | עלפטער יאָהרגאַנג | לאָדז, זונטאָג, ג׳ טבת תרצ״ג | № 1

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 224-71

ביליגער געוואָרען פּאַפּיראָסען

פון הײַנט אָן זענען פּאַפּיראָסען ביליגער געוואָרען מיט אַ גראָשען אויפ׳ן שטיק

וואַרשאַ. 31 (טעלעפאָניש) לויט אַ פאַראָרדנונג פון פינאַנץ-מיניסטעריום זענען פון הײַנט אָן אַלע מינים פּאַפּיראָסען ביליגער מיט 1 גראָשען אויף יעדער פּאַפּיראָס. אַזוי וועלען פון הײַנט „ערגא״ קאָסטען 5 גראָשען אַנשטאָט 6, „גראַנד״ 4 גראָשען אַנשטאָט 5, „עגיפּסקיע״ 6 און אַ האַלבען גראָשען אַנשטאָט 7 און אַ האַלבען א. ז. וו.

פערמשפּט צום טויט אַ יודישען באַנדיט

לובלין, 13 (טעלעפאָניש) דאָס לובלינער קרייז-געריכט האָט אויף איהר אַרויספאָהר-סעסיע אין כעלם פערמשפּט צום טויט דעם יודישען באַנדיט שלמה ווײַנהויף, וועלכער איז בעפאַלען אַ געוויסען יוזע קאָרטאַש און בײַ איהם צוגערויבט 363 זל.

אונזער פרײַנד

רעד. לאַזאַר קאַהאַן

צוליב׳ן טויט פון זײַן

מוטער

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטע מיט-געפיהל.

פערלאַג

„נײַער פאָלקסבלאַט״

קאָנצעסיאָנירט דורך די רוסישע

האַנדעלס-פערטרעטונג אין פוילען

מיר מאַכען בעקאַנט, דאָס פון 1-טען יאַנואַר 1933

זענען בעדייטענד ביליגער געוואָרען די פּרייזען

פון אונזערע שפּייז-פּעקלעך נאָך רוסלאַנד.

גלייכצייטיג זענען מיר מודיע, דאָס מיר האָבען דאָס רעכט פון דער רוסישער האַנדעלס-מיסיע אָנצונעהמען בעשטעלונגען אויפ׳ן גאַנצען געביט פון פוילען אויף צו שיקען

מצה-פּעקלעך

נאָך רוסלאַנד

בעשטעלונגען נעהמען אָן אונזערע פיליאַלען און אַגענטען.

ס. דישקין

פּיעטריקאַווער 8, טעל. 127-68.

Dr. med.

H. Różaner

הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98

עמפּפאַנגט פון 8-10 און פון 5-8 אָוו.

פאַר גאָלד,

בּיזשוטעריע און

לאָמבאַרד-קוויטעס

צאָהלט די העכסטע פּרייזען

איזידאָר פיאַלקאַ

פּיעטריקאָווער 7. 5709

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּיעטריקאָווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א.ז.וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9-1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונד. 4091

Lekarz-Dentysta

M. Kaniewska

Zawadzka 6

נעהמט אָן פון 10—1 מיטאָג און פון 3—7 אָוונד.

רעשטען

לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ 5

פראָנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאָמגאַרנס

ביליצער, טאָמאַשאָווער און לאָדזער

אויף אַנציגער און פּאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-

שטאָפען אויף פּאַלטאָס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, בײַ

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאָר

אין פראָנט, II שטאָק

זאַל פילהאַרמאָניע

20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

דינסטאָג, ד. 10 יאַנואַר 1933

יואל מאַסטבוים

מלך ראַוויטש

אהרן צייטלין

די עלצווישן מאַן און פרוי

ווער איז גערעכט

?

פּרטים אין די ווײַטערדיגע אַנאָנסען

Nowoczesne koncesjon. zawodowe

Kursy kroju modelowania i szycia

damskiego dziecinnego oraz bieliźniarstwo systemem nowoczesnym łatwym, popularnym dyplomowanej mistrzyni Izby Rzemieślniczej w Łodzi profesorki mody dyplomowanej przez Akademję Paryską

P. Szejnfinkel,

Ceny przystępne — Aleja I Maja 20

Informacje i zapisy w kancelarji od 10–7. 5693

Dr. L. Czarnożył

צוריקגעקעהרט.

אַל. קאָשטשושקי 69, טעל. 224-94.

עמפּפאַנגט פון 9—10.30 און פון 4—6 נאָכמיטאָג׳

Dr. Wajnberg

ספּעצ. פון האַרץ-און לונגען-קראַנקהייטען

ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02

נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אָוונד.

Dr. med. H. SZUMACHER

הויט און וענערישע קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

פּיעטרקאָווער 56, טעל. 148-62

נעהמט אָן טעגליך פון $1\frac{1}{2}$ ביז $5\frac{1}{2}$ נאָכמיטאָג;

זונטאָג און אַנדערע חגאות פון 3 ביז 6 נאָכמיטאָג.

ערב אינפלאציע אין אמעריקא

נאכדעם ווי דרום-אפריקא און קאנאדע וועלען אפטרעטען פון גאלד-פאריטעט וועט אמעריקא געצוואונגען ווערען צו אנ'אינפלאציע

וואשינגטאן, 31 (ספ. טעל.)
די געפאהר פון דאלאר-אינפלאציע איז אין איצטיגען מאמענט דאס טעמע פון געשפרעך אין די קרייזען פון סענאט.

די אלגעמיינע מיינונג געהט אין דער ריכטונג, אז ס'וועט זיך נישט איינגעבען אפצוהאלטען די אינפלאציע.

נאכדעם ווי דרום-אפריקא איז אפגעטרעטען פון גאלד-פאריטעט רעכענט מען זיך אין די מאסגעבענדע קרייזען, אז אויך קאנאדע וועט אפטרעטען פון איהר גאלד-פאריטעט און דעמאלט וועלט אמעריקא, כדי צו דערהאלטען די קאנקורענץ-פעהיגקייט, געמוזט אוועקווארפען די גאלד-פאריטעט.

נייער פאליטישער קורס אין סאוויעט-רוסלאנד?

מ'ריכט זיך אויף א גרויסע רעדע פון סטאלינ'ען

בערלין, 31 (ספ. טעל.)
„בערלינער טאגעבלאט" איז אין א דעפעשע פון מאסקווא מודיע, אז עס האבען זיך אנגעהויבען די אויסערגעווענליכע פלענאר-זיצונגען פון צענטראל-קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי און ראטען-פערבאנד.

דער פערלויף פון די זיצונגען ווערט געהאלטען בסוד. סטאלין וועט אויף דער פלענאר-זיצונג האלטען א רעדע, וועלכע די פארטיי-מיטגלידער גיבען צו א גרויסע באדייטונג. אין דער רעדע זאל סטאלין אנזאגען א נייעם פאליטישען קורס. ער וועט אויך מעלדען די טאג-ארדנונג פון דעם נאהענטסטען קאנגרעס פון די סאוויעטען.

2 אקראבאטען אראפגעפאלען

בעת א פארשטעלונג פון א גרויסער הויך

סאסנאוויץ, 31 (ספ. טעל.)
אין א קינא אין בענדין בעת דעם אויפפיר פון אקראבאטען זענען 2 אקראבאטען אראפגעפאלען פון א גרויסער הויך און שווער פערוואונדעט געווארען. מ'האט זיי איבערגעפיהרט אין שפיטאל.

געברענגט קיין פוילען

א פערברעכער פון בערלין

ווארשא, 31 (טעלעפאניש)
אהער האט מען געברענגט פון בעלגיען א באקאנטען געלד-פעלשער און פרויען-הענדלער, וועלכע די פאליציי זוכט שוין זייט 3 יאהר, יחיאל פייגעלמאן.

דייטשלאנד'ס אקציע

אויף רעווידירען די גרעניצען

בערלין, 31 (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט דער בערלינער ראדיא-אודיציע, וועלכע איז געווען געווידמעט די פוילישע גרעניצען, איז די גאנצע רעכטע פרעסע אדורך מיט ארטיקלען פאר רעווידירען די פויליש-דייטשע גרעניצען און פאר צונעהמען ביי פוילען דעם „דאנציגער קארידאר". די ראדיא-אודיציע איז טראנסמיטירט געווארען דורך אלע דייטשע ראדיא-סטאציעס. אלע צייטונגען ברענגען מיט פעטע שריפט די ווערטער, מיט וועלכע עס האט פערענדיגט זיין ראדיא-רעדע דער לאנדראט, ד"ר אולמער, ער האט געזאגט:

— „דער טאג פון בעפרייאונג פאר דער דאנציגער ערד וועט קומען, ווייל ער מוז קומען. ס'איז אונמעגליך איינצוהאלטען די איצטיגע מזרח-גרעניצען. זיי שטעלען מיט זיך פאר דעם אויפרייס-שטאף פון דער קומענדיגער מלחמה".

אויך די דאנציגער פרעסע האט געווידמעט גרויס ארט דער דאזיגער ראדיא-אודיציע. אלע צייטונגען, דערונטער אויך די אויסלענדישע, בעטראכטען די דאזיגע ראדיא-קאמפאניע אלס אן אנהויב פון א גרויסער אקציע פון דייטשלאנד פאר רעווידירען די מזרח-גרעניצען. אין דעם זין שרייבט אויך די פראנצויזישע פרעסע.

* * *

די זאקסישע רעגירונג האט בעשלאסען דורך דער פערמיטלונג פון דער רייכס-רעגירונג זיך ווענדען צו איטאליען, זי זאל ארויסגעבען די צוויי היטלעריסטען, וועלכע האבען אויסגעפיהרט דעם מארד אין דרעזדען.

סאוויעטען וועלען צושטעלען נאפט-ראפע קיין יאפאן

לאנדאן, 31 (ספ. טעל.)
פון טאקיא מעלדעט מען וועגען אן אפמאך וואס איז געשלאסען געווארען מיט דער סאוויעטישער רעגירונג וועגען צושטעלען 300 טויזענד טאן נאפט-ראפע רעהרלעך פאר יאפאן.

דער מאמענט פון אונטערשרייבען דעם פויליש-סאוויעטישען נישט-אנגריפס-פאקט

עס שרייבט אונטער דער פוילישער אויסערן-מיניסטער בעק

גענעראל הערצאג, פרעמיער פון דרום-אפריקאנישען בונד, האט מיטגעטיילט, אז דער בונד זאגט זיך אפ פון גאלד-פאריטעט.

לארד מעלטשעט איז רומעניען

הייגט וועט ער אויפגענומען ווערען דורכן קעניג קאראל

טשערנאוויץ, 31 (יט"א)
לארד מעלטשעט איז אנגעקומען קיין רומעניען, אין טשערנאוויץ האט ער געהאט א הארציגען קבלת-פנים פון די דארטיגע יודען.

אויך אין בוקארעשט זענען פארגעקומען גרויסע פייערליכקייטען, הייגט וועט לארד מעלטשעט אויפגענומען ווערען דורכן קעניג קאראל.

דער קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

די פאפולערסטע האנדלס-פלאצובקע אין לאדז

דאס איינציגע ווארען-הויז, דער קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור, ראקיטשינער 54 נישט קוקענדיג אויפ'ן הערשענדען קריזיס, געווינט וואס מעהר ברייטערע קרייזען. אין וואס ליגט דער סוד פון ערפאלג? די דירעקציע פון קאנסום א דאנק די קאלאסאלע אומזאצען אין איינקויפען פון גרעסערע סכומים סחורות האט די מעגליכקייט צו פערקויפען סחורות צו רעוואלאציאנס-נידריגע פרייזען. דער קאנסום האט זיך ערווארבען איבעראל די רענאמע אלס די ביליגסטע איינקויפס-קוועלע. אין קאנסום קען מען בעקומען אלערליי סחורות, אנגעהויבען יג פון גאלאנטעריע ביז דאמען, הערן און קינדער-קאנפעקציע, טריקאטאזש און קאלאניאל-ווארען. הויפטזעכליך האבען ערפאלג די סחורות פון דער מארקע א. ק. זאווי רעשטלעך פון די ווידזעווער אויסארבייטונגען. דער קאנסום שיקט אויך אוועק פאסט-פאקעטען נאך רוסלאנד ז.ס.ס.ר.

ראדיא-פראגראם

זונטאג, ד. 1 יאנואר 1933

10,00 גאטעס-דינסט. 11,58 צייט - סיגנאל. 12,05 טאג-פראגראם. 12,10 קאמוניקאט. 12,15 מוזיק. 2,00 קאנצערט. 4,00 פראגראם פאר יוגענד 4,25 גראמאפאן. 445 פארלעזונג. 5,00 קאנצערט. 6,00 מוזיק. 7,20 ספארט. 8,00 קאנצערט. 8,55 ספארט פון פראווינץ. 8,55 מוזיק. 10,00 מוזיק. 10,55 קאמוניקאט. 11,00 טאנץ-מוזיק.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
הייוט און פאלג. טעג!
100 פראצ. פוילישער קלאנג-פילם א.נ.
„היימלאזע"
אויסערגעוועהנליכע שפאנונג.
קאמף פון 10 אפיצירען צוליב א פרוי.
אין דער הויפט-ראלע:
DAMITA ARCISZEWSKA
ZBIGNIEW STANIEWICZ.
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע.
קירצליך: „ליבע און נקמה פון א דאנסקי קאזאק"
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

ווידער גרויסע שלאכטען

צווישען כינעזער און יאפאנער

לאנדאן, 31 (ספ. טעל.) פון מוקדען און פעקין, קומען אן ידיעות וועגען נייע פערביטערטע שלאכטען צווישען יאפאנישען מיליטער און כינעזישע פארטיזאנער.

די כינעזער האבען פערנומען די שטאט אנהואן, וואס געפינט זיך אויף דרום-מערב פון כארבין. יאפאנישע פאנצער-צוגען האבען נישט דערלאזט צו צושטערען די באהן-ליניע.

אין טיען-טסין הערשט א גרויסע מהומה צוליב דעם, וואס די יאפאנער רוקען זיך פארויס אין צפון-כינע. לעצטענס האט דער שטאב פון דער כינעזישער ארמיי ארויסגעשיקט פערשטארקונגען קיין צפון-כינע. די כינעזישע הויפט-קרעפטען זענען קאנצענטרירט ביי פעקין און טיען-טסין.

* * *

שאנכאי, 31 (ספ. טעל.). פון דער מאנדזשורישער גרענעץ איז מען מודיע, אז די לאגע אויפ'ן פראנט האט זיך לעצטענס שטארק פערשארפט. פיר כינעזישע דיוויזיעס אונטער דער אנפיהרונג פון טשאנג-סו-ליאנג זענען אריבער די גרענעץ פון דער פראווינץ יעהאל. אזוי ווי יאפאן רעכענט צו די דאזיגע פראווינץ צו דער נייער מאנדזשורישער מלוכה, דארף מען זיך ריכטען, אז א לאנגע שעה וועלען זיך אנהויבען די קאמפען.

טאקיא, 31 (ספ. טעל.) דער סאוויעטישער אמבאסאדאר, טראיאנאווסקי, איז אפגעפאהרען קיין מאסקווע, כדי ארומצורעדען דארט די פראגע וועגען שליסען א סאוויעטיש-יאפאנישען אפמאך, וועגען נישט אנגרייפען. מען שמועסט, אז ער פיהרט מיט זיך א דערקלערונג פון דער יאפאנישער רעגירונג, אז זי איז גרייט צו שליסען אזא אפמאך מיט'ן ראטען פערבאנד. אויך דער קאפאנישער פרעמיער סארטא, האט זיך ארויסגעזאגט פאר שליסען א פריינדשאפטס-אפמאך מיט די סאוויעטען.

מאסקווע, 31 (ספ. טעל.) דער ראט פון די פאלקס-קאמיסארען האט בעשלאסען נישט אנ-

טיילצונעהמען אין די ארבייטען פון דער „קאמיסיע פון ביינצעהן" ביי דער פעלקער-ליגע, וואס דארף זיך פערנעהמען מיט דער פראגע מאנדזשוריע.

* * *

טאקיא, 31 (ספ. טעל.) דער היגער פאלקס-ווירטשאפטליכער אינסטיטוט האט פערעפענטליכט א סענסאציאנעלען פלאן, וואס איז פארהאן אין די רעגירונגס-קרייזען. נאכדעם ווי דער אמעריקאנער פרעזידענט הובער וועט איבערגעבען זיין אמט רוזוועלטען און פערלאזען דאס ווייסע הויז, זאל מען איהם איינלאדען קיין יאפאן. הובערן זאל מען איבערגעבען די מיסיע צו רעארגאניזירען די יאפאנישע ווירטשאפט.

* * *

טאקיא, 31 (ספ. טעל.) דער סאוויעטישער באטשאפטער איז אפגעפאהרען קיין מאסקווע. ער פיהרט מיט זיך מיט פערטרויליכע פארשלאגען פון דער יאפאנישער רעגירונג. דער פרעמיער-מיניסטער סארטא האט אויסגעזוכ'ט אין די רעגירונגס-קרייזען צו פיהרען א מעהר פריינדליכע פאליטיק לגבי דעם ראטען-פערבאנד. ס'איז גאנץ מעגליך, אז ס'זאל געשלאסען ווערען א סאוויעטיש יאפאנישער נישט-אנגרייפס-אפמאך.

די ליטונג
פון די 1-טע ארטאדאקסישע לערן- און ערציהונג-אנשטאלטן
„דרכי נעם"
פון גרשון אלי' ליסם אין לאדז
ערשטער „דרכי נעם", קילינסקיעגא 50, טעלעפאן 215-26
צווייטער „דרכי נעם", אל. 1-טער מאי 20, טעלעפאן 200-43
מאכט בעקאנט, אז צוליב די פריינגעווארענע פלעצער אין די גן-ילדים'ס, צום צווייטען האלבען שול-יאהר, דורך דעם איבערגאנג פון פיל תלמידים אין די מכינות צו התחלת חומש, — ווערען פון איצט אנגענומען תלמידים אין די גן-ילדים'ס צום ערמעסיגטען פרייז פון 40 זלאטים א קווארטאל.
די ליטונג.
2571

בעשטימט 175 טויזענד דאלאר
פאר די יודען אין פוילען, ליטע, טשעכיען און רומעניען

לאנדאן, 31 (יט"א טעלעגראפיש). דא איז פארגעקומען די 21-טע טעסיע פון ראט פון „פונדיישען". ס'איז בעשטימט געווארען 175 טויזענד דאלאר פאר פוילען, ליטע, טשעכאסלאוואקיי און רומעניען. אלס פארזיצער איז ווידער געוועהלט געווארען לעאנארד קאהען. דער בידאיצטיגער וויצע-פארזיצער הערבערט לעהמאן, וועלכער איז געוועהלט געווארען אלס ניו-יארקער גובערנאטאר בלייבט ווייטער אין ראט, אלס וויצע פארזיצער איז געוועהלט געווארען בערנארד פלעקס נער פון ניו-יארק.

ס'זענען געוועהלט געווארען 3 נייע ראט-מיטגלידער, צווישען זיי יעקב טראקטענהיים אויס ווארשא.

גרויסע אפערע פון נאפט-סוחרים
איז ענטדעקט געווארען אין דראהאביטש

דראהאביטש, 31 (ספ. טעל.) מען האט דא ענטדעקט א גרויסע אפערע.

אין באריסלאווער נאפט-ראיאן זייען גוט בעקאנט די אייגענטימער פון נאפט-ראפינעריעס בוים גארטען און טענענבוים.

ביידע האבען געלאזט אין גאנג טשעקען אויף א סומע פון 20 טויזענד דאלאר. די טשעקען האבען אבער נישט געהאט קיין דעקונג.

די, וועלכע זענען געקומען אנגעהמען געלד אויף די טשעקען, האבען קיין געלט נישט בעקומען מען האט געפרובט געריכטליך אויפמאכען, אבער עס ווייזט זיך ארויס, אז טענענבוים זוהן בוימגארטען האבען פריהער איבערגעשריבען זייערע פערמעגענס אויף אנדערע נעמען און מען קאן ביי זיי גארנישט אויפמאכען. די געליטענע זענען הויפטזעכליך ארימע מענשען — ארבייטער, קליינע קרעמער און מיידלעך, וועלכע האבען איינגעלייגט ביי זיי דעם בדן.

ביידע שווינדלער האט מען ארעסטירט.

ווידער מלחמה-געפאהר אין אמעריקא
מיט'ן אנטייל פון קאלומביא, פערו און בראזיליען

לאנדאן, 31. (ספ. טעל.)

פון ריא דע זשאנעירא איז מען מודיע: די רעגירונג פון קאלומביא האט ביים אויסגאנג פון טייך אמאזאנקא קאנצענטרירט איהר פלאט. דער דאזיגער שריט איז געווענדעט געגען פערו.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די רעגירונג פון בראזיליען ארויסגעשיקט א שארפע נאטע צו ביידע לענדער. די נאטע ווארנט נישט עובר צו זיין אויף די עקזיסטירענדע אפמאכען, וועלכע רעגולירען דעם פערקעהר אויף דער אמאזאנקא. אויב קאלומביא און פערו וועלען נישט דערלעדיגען זייערע קאנפליקטען, ווארנט בראזיליען צו קינדיגען די אפמאכען און שליסען פאר ביידע לענדער דעם פערקעהר אויף דער אמאזאנקא.

גלייכצייטיג האט בראזיליען ארויסגעשיקט א טייל פון פלאט צו דער גרענעץ פון פערו.

רעוואלוציאנערע אונרוהען איז שפאניען
אין איין הויז געפונען 1000 באמבעס

בארצעלאנא, 31 (ספ. טעל.)

אין איינעם פון די היגע הייזער איז פאר געקומען א שטארקער אויפרייס. פאליציי האט אדורכגעפיהרט א רעוויזיע און דארט געפונען הע כער טויזענד באמבעס. פינף קאסטענס מיט אויפרייס-מאטעריאל זענען געווען גרייט צום אוועקשיקען. מען האט אויך דארט געפונען א גרויסע צאל פולווער, אמוניציע און געוועהר. אין הויז האט זיך געפונען א לאבאראטאריע וואו ס'איז אויסגעארבייט געווארען אויפרייס-מאטעריאל.

בארצעלאנא, 31 (ספ. טעל.)

פון די דאקומענטען וואס מ'האט געפונען ביי עקסטרעמיסטען שטעלט זיך ארויס, אז דער אויפשטאנד האט געזאלט אויסברעכען דעם 10 יאנואר. די פערשווערונג האט ארומגענומען גאנץ שפאניען. געוועהר האט געזאלט צוגעשטעלט ווערען די רעוואלוציאנערען 3 שעה פארן אויסברוך פון דער רעוואלוציע.

אריינגעשמוגלט זיך קיין אמעריקא
750 טויזענד עמיגראנטען

ניו-יארק, 31 (ספ. טעל.)

היינטיגעס יאהר זענען אריינגעשמוגעלט געווארען קיין אמעריקא 750 טויזענד עמיגראנטען.

דאס איז געשעהען אויף אזא אופן: די שיפען, וועלכע קומען פון אייראפע און אזיען, ברענגען מיט זיך די עמיגראנטען פערקליידט אלס מאטראזען. די כלומרשטע מאטראזען געהען אראפ אין פארט, אבער קעהרען זיך שוין מעהר נישט אום צוריק אויף די שיפען.

במשך פון יאהר זענען געקומען צופאהרען א מיליאן 250 טויזענד מאטראזען. צוריקגעפאהרען זענען אבער בלויז א האלבער מיליאן. 750 טויזענד זענען פערבליבען אין אמעריקא. פאר איבערפיהרען אומלעגאל אן עמיגראנט נעמען די שיפען פון 400 ביז 500 דאלאר. פון אזיען איז דער פרייז נאך העכער און דערגעהט ביז טויזענד דאלאר.

דאס אריינשמוגלען זיך אויף אזא אופן איז געווען נישט שווער, ווייל עס איז נישט געווען קיין שטארקע קאנטראל איבער די מאטראזען. אמעהרסטען האבען געשמוגעלט די שיפען פון פראנקרייך, דייטשלאנד און האלאנד. די ענגלישע און סקאנדינאווישע שיפען האבען נישט געשמוגעלט.

כדי ווייטער צו פערהיטען פון דאזיגען מענשען-שמוגעל ווערט געפלאנט איינצופיהרען א שטרענגע קאנטראל איבער די אנקומענדע מאטראזען.

פראו ווארבורג וועגען די הילף-אויסזיכטען מצד די אמעריקאנער יודען

ירושלים (י.ט.א.) אין ארץ-ישראל ווייסט איצט, ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, די פרוי פון „דזשאינט"-פיהרער ה' פעליקס ווארבורג. אין א געשפרעך מיט י. ט. א.-עארשטעהער האט פרוי ווארבורג ערקלעהרט, אז די לאגע אין א"י שיינט צו זיין פיל בעסער ווי אין די פעראייניגטע שטאטען. מענשען ליידען דא נישט אזוי פיל ווי אין אמעריקא פון שווערען ווינטער. וועלכער לאזט זיך שטארק פיהלען די פיל טויזענדער ארבייטסלאזען-משפחות. די א"י-איינוואוינער, וועלכע זענען צוגעוואוינט צום מילדען קלימאט, איז אפשר שווער זיך גאר פארצושטעלען וויפיל עס קומט אויס צו ליידען פיל טויזענדער יודישע פאמיליעס אין די אמעריקאנער שטעדט אין די קאלטע ווינטער-חדשים.

די פעדעראציע פון יודישע פילאנטראפישע ארגאניזאציעס אין ניו-יארק איז איצט פערפלייצט מיט ביטעס וועגען הילף. פיל יודישע שול-קינדער מוזען בעזארגט ווערען מיט פריהשטיקען, ווייל די עלטערן האבען נישט די מעגליכקייט צו שפייזען זייערע קינדער.

פרוי ווארבורג האט אויסגעדריקט די מיינונג, אז די יודישע אינסטיטוציעס אין ארץ-ישראל קענען נישט איצט רעכענען אויף הילף פון אמעריקא.

די נויטווענדיגקייט פון סאציאלער הילף אין אמעריקא גלייכצייטיג מיט דער פעראָרימונג פון פיל פערמעגליכע יודען אין אמעריקא וועט בלי ספק שלעכט ווירקען אויך די א"י-הכנסות פון די פעראייניגטע שטאטען.

פרוי ווארבורג בעזוכט שוין ארץ-ישראל דאס פיערטע מאל פאר די לעצטע 8 יאהר.

די היטלער-יסטען האבען מורא פאר א גרויסע מפלה
און דעריבער ווילען זיי נישט דערלאזען צו נייע וואהלען

בערלין, 31 (ספ. טעל.). אזוי ווי אין חודש יאנואר קומט זיך ווידער צונויף דער רייכסטאג און מען וועט שוין מוזען פערנעהמען אן ענטגילטיגע שטעלונג צו דער שלייכער-רעגירונג, ווערט ביי די היטלעראווצעס בעטראכט די פראגע, ווי אזוי די רייכסטאג-פראקציע זאל האנדלען.

עס קעמפען צווישען זיך דריי שטרעמונגען: איינע איז פאר טאלערירען שלייכער'ן און א צווייטע פאר פיהרען אן אפאזיציאנעלע פאליטיק. די מאסגעבענדע פיהרער האבען אבער מורא אויסצודריקען אומצוטרוי שלייכער'ן, ווייל דאן וואלט דער רייכסטאג געווארען פונאנדערגעלאזט.

און פאר נייע וואהלען ציטערען שטארק די היטלעראווצעס, זיי ווייסען גאנץ גוט, אז עס דער ווארט זיי נייע גרויסע פערלוסטען.

אינטערעסאנט פאר די שטימונגען צווישען די היטלעראווצעס. אין דער פלאן, וואס איז לעצטענס ענטשטאנען אין דער פארטיי. אויב עס זאלען נאך אמאל פארקומען וואהלען, זאלען זיך די היטלער-ראווצעס מעהר אין די וואהלען נישט בעטייליגען. פון איין זייט וועט מען דאס פערמאסקירען די אונפערמיידליכע מפלה, און פון דער צווייטער זייט וועט מען קאנען פערשטארקען די אגיטאציע געגען פארלאמענטאריזם בכלל.

די פאליטישע שוועריגקייטען, פאר וועלכע היטלער שטייט, איילען צו דעם צושפאלטונג-פראצעס פון זיין בעוועגונג.

ברודער פון ערשטען פוילישען פרעזידענט
בעגאנגען זעלבסטמארד אין קאוונא

קאוונא, 31 (ספ. טעל.)

היינט איז דא בעגאנגען זעלבסטמארד א ברודער פון ערשטען פוילישען פרעזידענט גאבריעל נארוטאוויטש — סטאניסלאוו. דער זעלבסטמערדער איז געווען א זעהר אנגעזעהענער טוער אין ליטע און א מיטגליד פון פארלאמענט. אין זיין צוואה פאדערט ער אויף ליטע צו קומען צו א הסכם מיט פוילען.

רויב אנפאל אין מיטען גאס אין ווארשא
דער רויבער איז פערהאלטען געווארען

ווארשא, 31 (טעלעפאניש) א דרייסטער רויב אנפאל איז אויסגעפיהרט געווארען נעכטען אין העלען טאג. אויף ביעלאנסקע גאס. פארן בנין פון „באנק פאלסקי", וואו ס'הערשט אין יענער צייט א לעבהאפטער פערקעהר.

פארמיטאג האט אננא שיכא (באלעווקי 38) אפגענומען אין „באנק פאלסקי" 15 טויזענד זל. מזומנים. דאס געלד האט זי אריינגעלייגט אין א טעקע. זי איז מיט דער טעקע אונטערן ארעם ארויס אויף דער גאס. ווען זי האט זיך נאך געפונען פארן בנין פון דער „באנק פאלסקי" אויף ביעלאנסקע גאס איז צו איהר פון הינטען צוגעלאפען אן אומבעקאנטער. ר'האט איהר דערלאנגט א דעץ איבערן קאפ. נאכדעם האט ער ביי איהר בליץ-שנעל ארויסגעריסען פון אונטערן ארעם די טעקע מיט'ן געלד און אנטלאפען. זי האט געמאכט א געוואלד און גלייכצייטיג נאכגעיאגט דעם אנפאלער. גראד איז איבער דער ביעלאנסקע גאס דורכגעגאנגען א פאליציאנט, ער האט אויך נאכגעיאגט דעם אנטלויפענדיגען אנפאלער און איהם פערהאלטען פארן טויער ביעלאנסקע 16.

ביים אנפאלער איז אפגענומען געווארען די טעקע מיט'ן געלד.

דער באנדיט האט זיך ארויסגעוויזען אלס דער 24-יאהריגער יאר. ראזשאנסקי (פאנסקע 114), ער איז געווען אין „באנק פאלסקי" און געזעהען ווי אננא שוכא בעהמט אפ געלד, איז ער נאך איהר ארויס און אויסגעפיהרט דעם רויב-אנפאל.

דער באנדיט איז איינגעזעצט געווארען אין תפיסה. ס'דראהט איהם שטאנד-געריכט פאר אויספיהרען א רויב-אנפאל.

Dr. med. H. ŁUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32
נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אוועגד. זונטאג פון 9–11 בייטאג.

נאך ווינער ארט
ארטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, א ר ט א פ ע ד י ש ע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאט-פוס איינלאגען געגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פיעטריקאווער 119, טעל. 281-81.

גרויסער יום-טוב-פראגראם!
דער פרעכטיגסטער עקראן-שטערן
די וואונדערבארע און זיסע
LILJAN HARVEY
אין שעהנעם און מעלאדישען ערציפילם
פראד. Eryk Pomer א.ג.
ליליאנקא
וויל זיך גט'ן
מיט Henri Garat
אין דער מענער-ראלע.
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען. אנהויב אין יום טוב 1 א זייגער בייטאג, אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמיטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

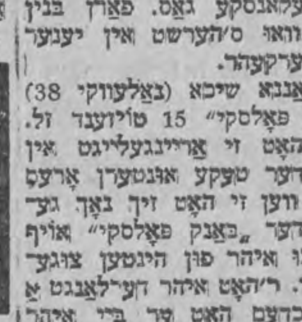

קאמעראל- און קליינ-קונסט-טעאטער „ארארט"
קינסטל. אנפיהרונג: משה בראדערזאן. אל. 1-טער מאי 2.
היינט, זונטאג 2 פארשטעלונגען: אנהויב 7.45 און 10 אוונט
אאכס פאר א גראשן
רעוויו אין 2 טיילען, 16 בילדער
אויסגעפירט פון קינסטלערישן „ארארט"-אנסאמבל (לויט א.ב.) בירנבוים דוד, בערגמאן יואל, בלאט אברהם, דזשיגאן שמעון, ליליאנא, פעטערמאן מאניא, סטרוגאטש יוסף, שיינע מרים, זאנדעל יאנא, שווארץ האלא, שאכטע ראמא, מארקא אירמא.
מוזיק-קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן. דעקאראציעס: דינה מאטוס און א. הענדלער.
קינסטלערישער טאנץ-קווארטעט. בילעטען צו באקומען אין קאסע פון קאמעראל-טעאטער.

לאדז, 1 יאנואר 1933

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז, 1 יאנואר 1933

אויף דער גרעניץ צווישען צוויי יאהרען

דער וועלט-קריג האט נישט איינגעשטעלט קיין נייע צייט-רעכענונג, ווי דאס האט געטון, אין אהן ערפאלג, די גרויסע פראנצויזישע רעוואלוציע. אבער דער קריג פון די פעלקער האט זיך אזוי טיף איינגעשניטען אין לעבען פון דער מענשהייט אויף אלע געביטען, אז עס איז אוממעגליך צו מאכען וועלכע עס איז נישט סך הכלען און דער פערגאנגענהייט און וועלכע עס איז נישט פראגנאזען פאר דער צוקונפט, נישט אומקעהרענדיג זיך צו די צוויי גרויסע דאטען: צו די דאטען פון אנהויב און סוף פון קריג.

דאס יאהר אין וועלכען מיר טרעטען היינט אריין, וועט אין דער הינזיכט זיין א יובילעי-יאהר: עס פערפליסען פופצעהן יאהר, זינט דער קריג איז געענדיגט געווארען. יעדער חודש, יעדער טאג וועט ברענגען אויפ'ן זכרון געשעהענישען און פאסירונגען, וועלכע האבען געהאט א וועלט-היסטארישע בעדייטונג: די גרויסע האפנונגס-לאזע טעג פון דער דייטשער אקופאציע, די יאגער-אונגרוהען אין דייטשלאנד, ווען דאס געדולדיגע אויסגעמאטערטע דייטשע פאלק האט געפרובט שטעלען פאר זיינע הערשער די מורא'דיגע פראגע: פארוואס, וואוהין און ווי לאנג? די געוואלדיגע פרובען פון דעם דייטשען מיליטאריזם דורך אונגעהויערע קרבנות צו ברענגען די לאגע אויף די פראנטען אין אזא מצב, ווען די שווערט וועט קאנען דיקטירען איהר ווילען די פעלקער, אזוי ווי דער ווילען איז דיקטירט געווארען דעם רוסישען פאלק אין ברעסט-ליטאווסק; דער אריינטריט פון אמעריקא אין קריג, וואס דאס איז געווען א ווענדפונקט און האט איבערגעוואוגט די וואג-שאלען, ענטשידען אויף דער זייט פון די פערבינדעטע; די געוואלדיגע קאנטר-אפענזיווע פון פאש'ן, דער „שווארצער טאג“ פון דייטשען מיליטער אין חודש אויגוסט, ווען דער מזל פון קריג קעהרט זיך ענטגילטיג אפ פון דייטשלאנד און גבהט אריבער אויף דער זייט פון די פערבינדעטע, ווען די דייטשע מיליטערישע מאכט הויבט זיך אן צו קייקלען בארג אראפ ביז צו דער מוראדיגער קאטאסטראפע פון הארבסט, ביז צום שרעקליכען וואפענשטילשטאנד, וואס מאכט א סוף צום קריג, ארויסרופענדיג אין די לענדער פון די אינגערישע מלוכות א ווילדען שגעון פון פריד און נצחון-לוסט, וואס וועט באלד אריבערגעהן אין די שווערע בלייערנע דאגות פון ליקווידירען דעם קריג און זיינע אונגעהויערליכע שאדענס און קרבנות.

פון דעם מאמענט אן הויבט זיך אן די ערשייונג, וועלכע מען קאן פערגלייכען מיט דעם דיכטערישען בילד פון האמער'ן אין דער „אדיסעי“: ווי פענעלאפע, וועלכע זיצט און ווארט אויפ'ן צוריקקעהרען זיך פון איהר מאן אדיסעי און לאזט אלעמאל פונאנדער דאס אויסגעשטריקטע געוואנד, כדי זיך ווידער צו נעהמען צו דער מיהפולער ארבייט פון ווייטערדיגען שטריקען, — אזוי זיצט די וועלט און ווארט מיט אונגעדולד אויפ'ן קומען פון איהר דערלעזער, אויף די אויסגעבענקטע רוה און שלום און זי טוט איהר סיזיפ-ארבייט, וועלכע ווערט אלע מאל אויפגעלעזט אלס נוצלאזע און ערפאלגלאזע. וויפיל מאל און אויף וואספערע אופנים עס זענען שוין נישט געמאכט געווארען פרובען צוריק צו ברענגען די וועלט פאליטיש אוןווירט-שאפטליך צו א גלייכגעוויכט, אבער יעדעס מאל וואקסען אויס נייע אונגעהויערע שוועריגקייטען און מען קעהרט זיך ווידער אום צום אויסגאנגס-פונקט, קאנסטאטירענדיג, אז די אונטערגענומענע בעמיהונגען האבען צום ציל נישט געבראכט.

דאס זעלבע איז געווען צו אבסערווירען אויך אין פערגאנגענעם יאהר 1932. די פאליטיש-ווירטשאפטליכע פראבלעמען האבען זיך אין פאריגען יאהר ווי אין דריי פאקוסען קאנצענטרירט אין דריי פאזען: ענטוואפנונגס-קאנפערענץ, ענטשעדיגונגען, קריגס-חובות.

די דריי פראבלעמען, וועלכע זענען אזוי בעבונדען און געקניפט איינס מיט דעם אנדערען, אז אהן זייער לעזונג איז אוממעגליך וועלכער ס'איז נישט פארטשריט, וועלכער ס'איז נישט ארויסגאנג פון וועלט-קריזיס, די דריי פראבלעמען זענען אויפגעהויבען געווארען, האבען זיך געטון א רוק פאראויס, כדי ווייטער צו בלייבען שטעהן אין זייער פערוויקעלטער און נישט געלעזטער פארם. אהן ענטוואפנונג, אהן ענטלאסטונג פון די מלוכה-בודזשעטען פון די פערצעהרענדע קריגס-הוצאות איז אוממעגליך יעטוועדע געזונדמאכונג פון דער ווירטשאפט, איז אוממעגליך ארויסצוריי-סען זיך פון די קריזיס-נעגעל, אבער די ענטוואפ-נונגס-קאנפערענץ, צו וועלכער מען האט זיך מכין געווען חדשים און יאהרען, האט קיין רעזולטאטען נישט געבראכט.

אויף לאזאן זענען געלעגט געווארען די גרעס-טע האפנונגען. לאזאן האט געדארפט שאפען דאס גרויסע ווירטשאפטליכע פראגראם פאר דער וועלט, און דער ערשטער פונקט איז געווען די ליקווידא-ציע פון די דייטשע ענטשעדיגונגען, דעם מקור פון אייביגען פאליטיש - מאראלישען אויפברויז און פי-נאנציעל-ווירטשאפטליכען צוזאמענברוך אין דייטש-לאנד. קיין פראגראם האט לאזאן נישט געשאפען. עס זענען פאקטיש אפגעשאפן געווארען די דייטשע רעפאראציעס, אבער גאר צום סוף יאהר איז געקו-מען דער ס רפריז פון אמעריקא, דער אפזאג פון אמעריקא צו רעזיגנירען פון די מלחמה-געלטער אין אייראפא, די ריקזיכטסלאזע פאדערונג די שולדען צו צאהלען און דערמיט איז געשטעלט געווארען אונטער א פראגע-צייכען דאס, וואס איז דערגרייכט געווארען אין לאזאן: איירארא קעהרט זיך ווידער אום צו איהרע אויסגאנגס-פונקטען.

גראד צום סוף פון אלטען יאהר זענען אויפ-געדעקט געווארען אויפסניי אלע וואונדען, פון וועלכע עס ליידט איירארא. דער עקאנאמישער און פאליטישער קריזיס האט זיך אומעטום פערשארפט. אפילו פראנקרייך, וועלכע האט פון קריזיס ביז איצט צום וועהניגסטען געליטען, איז אריינגעצויגען גע-ווארען אין זיינע אייזערנע ארימס. די דעמיסיע פון העריא'ס רעגירונג איז דער אויסערליכער סימפטאם דערפון. די ארבייטסלאזיגקייט, נויט און עלענד טרעטען נישט אפ, פארשטאנד און ענטוישונג האבען זיך אויסגעגאסען אין אזעלכע ער-טער, וועלכע מען האט ביז איצט געהאלטען פאר בעווארענט פאר אויפטרייסלונגען. די געשעהענישען אין דער שלום-שטאדט גענף זענען געווען א פיל-זאגענדיגער מאמענט פאר דער גאנצער וועלט, און טרעטען אפ מאנכע דראהענדע פאליטישע סימפטאמען, בלייבען דאך מיט זייער גאנצער קראפט די ווירטשאפטליכע פערוויסטונגען. דאס איז צו זעהן אויף דייטשלאנד. אין דעם גרויסען גע-ראנגעל צווישען דעמאקראטיע און דעם ווילדסטען פאשיזם הויבט, דאכט זיך, דאך אן צו בעקומען די איבערהאנד דער געזונטער פערשטאנד. די ער-שיינונג פון פאליטישער משוגעת, דער היטלעריזם הויבט אן צו פערלירען זיין אנשפאנונג. אבער די ארבייטסלאזיגקייט ווערט נישט מילדער, און אין די לעצטע טעג פון אוועקגעגאנגענעם יאהר האבען מיר געהאט דעם גרויסען „הונגער - מארש“ אויף בערלין.

אנשטאט די געגארטע דערגרייכונגען פון מאראלישער און מיליטערישער ענטוואפענונג האבען מיר גראד אין די לעצטע וואכען און טעג געהאט צו פערנאטירען שווערע קאנפליקטען וואס רעדען וועגען אונפערמיידליכע אויסברוכען אין דער צוקונפט; דער קאנפליקט צווישען ענגלאנד און פערסיען איבער די נאפט-קוואלען, די נייע בהלה אויפ'ן באלקאן, וועלכע איז שטענדיג מסוגל אוועקצורויבען דעם שלאף פון די אויגען, בפרט ווייל די פעלקער-אינסטיטוציע אין גענף איז דורך אלעמען אוועקגעשטעלט געווארען אין הינטער-גרונד און טיו א דאנק דער סאלידארישער טעטיג-קייט פון אלע גרויסע מלוכות, אין דער ערשטער רייה פון יאפאן, אויסגעשטעלט אויף אונאויפהער-ליכע קאמפראמיטאציעס.

פונקט ווי פאראיאהרען, פאר צוויי יאהר און אזוי ווייטער אויף צוריק גארט אויך היינט די וועלט, שטעהענדיג אויף דער גרעניץ צווישען דעם אוועקגעגאנגענעם און אנגעקומענעם יאהר – שלום רוה, זיכערקייט; עס גארט דערנאך דער כלל, עס גארט און בענקט דערנאך דער יחיד, אבער עס איז נישטא קיין שלום, קיין רוה און קיין זיכער-קייט. דאס פערגאנגענע יאהר ווערט סימבאליזירט אין א פאסירונג, וואס האט נישט פאסירט: אין יאהר 1932 זענען פערטיילט געווארען אלע פרע-מיעס פון נאבעל'ס פונדאציע, בלויז איין פרעמיע איז נישט געווען ווערען צו געבען, אזוי ווי אין די פינסטערע יאהרען פון קריג: דאס איז געווען די פרעמיע פאר שלום. אויף איהר איז קיין קאנ-דידאט נישט געפונען געווארען.

פ. ב.

די וויכטיגסטע פאליטישע געשעהענישען פון פערגאנגענעם יאהר 1932

דאס פערגאנגענע יאהר איז געווען רייך אין וויכטיגע אינטערנאציאנאלע געשעהענישען. מיר ווילען דא אויסרעכענען די וויכטיגסטע פון זיי.

דאס יאהר האט זיך אנגעהויבען מיט א געוואלדי-גער פערשארפונג פון יאפאניש-כינעזישען קריג איבער מאנדזשוריען. נישט קוקענדיג אויף דער ענערגישער אינטערווענץ פון ענגלאנד און אמע-ריקע, האט דער קאנפליקט אנגענומען זעהר א דראהענדען מאסשטאב אין צוזאמענהאנג מיט די יאפאניש-כינעזישע קאמפען אין שאנכאי אויף די געביטען, וואס גרעניצען מיט די קאנצעסיעס פון די גרויסע מלוכות. ערשט אין מאי איז אונטער-געשריבען געווארען וואפענשטילשטאנד. אבער דער קאנפליקט דויערט ווייטער און איז נאך מעהר קאמפליצירט געווארען צוליב דעם, וואס יאפאן האט אנערקענט די אונאפהענגיגע רעפובליק מאנ-דזשוקא.

דעם 2. פעברואר איז פייערליך געעפענט געווארען די ענטוואפנונגס - קאנפערענץ אין גענף. די קאנפערענץ איז נאך עטליכע חדשים ארבייט איבערגעריסען געווארען, ווייל דייטשלאנד האט זיך פון איהר צוריקגעצויגען, פאדערענדיג פאר זיך גלייכבערעכטיגונג אין די בעוואפענונגען.

די אזוי גערופענע קאנפערענץ פון די דונאי-מלוכות, וועלכע איז זיך צונויפגעקומען אין אנ-הויב אפריל אין לאנדאן, אהן דעם אנטייל פון די צומייסטענס פעראינטערעסירטע לענדער, האט זיך געענדיגט מיט א פולשטענדיגער פיאסקא.

די פרעזידענטען-וואהלען אין דייטשלאנד דעם 12. מערץ, האבען נישט געגעבען הינדענבורג קיין אבסאלוטע מעהרהייט און ערשט אין דער צווייטער אפשטימונג דעם 10. אפריל האט הינ-דענבורג ענטגילטיג בעזיגט היטלער'ן.

אין מאי האט א ווילדער פאנאטיקער פון די רוסישע עמיגראנטען, גארגולאוו, ערמארדעט דעם פראנצויזישען פרעזידענט דומער. דער מערדער איז פאר זיין טאט גיליאטינירט געווארען. אין מאי זענען פארגעקומען די וואהלען צום פראנצויזישען פארלאמענט. בריינגענדיג א נצחון די לינקע פאר-טייען. די מאכט האט איבערגענומען העריא. אין מאי האט זיך אנגעגעבען אין דימיסיע דער דייט-שער קאנצלער ברינינג, צו דער מאכט איז געקו-מען דער קאנצלער פאן פאפען מיט דער רעגירונג פון די באראנען און מיליטער-לייט.

אין יוני איז פארגעקומען די לאזאנער קאנ-פערענץ, אויף וועלכער דייטשלאנד איז כמעט איינ-גאנצען בעפרייט געווארען פון צאהלען די קריגס-ענטשעדיגונגען.

די וואהלען צום דייטשען רייכסטאג אין יולי האבען נישט געבראכט די היטלעריאנער די ער-ווארטעטע מעהרהייט און פון דעמאלט הויבט זיך אן די ביסלעכווייזע ירידה פון היטלעריזם.

אין אויגוסט האט זיך געענדיגט די קאנפערענץ פון די בריטישע דאמיניאנס אין אטאווע. די קאנ-פערענץ האט אנגענומען א רייה פראטעקציאניס-טישע בעשלוסען, וועלכע זענען ראטיפיצירט געווא-רען דורכ'ן ענגלישען פארלאמענט און אקטאבער און שפעטער אויך דורך די פארלאמענטען פון די דאמיניאנס.

אין נאוועמבער האבען די סאוויעטען גע-פייערט דעם 15-יעהריגען יובילעי פון זייער עק-זיסטענץ. געפייערט זיין 10-יעהריגען יובילעי האט דער פאשיסטישער רעזשים אין איטאליען. אין נאוועמבער זענען פארגעקומען די פרעזידענטען-וואהלען אין די פעראייניגטע שטאטען. געזיגט האבען די דעמאקראטען (אויך ביי די וואהלען צום קאנגרעס און סענאט) דורכפאהרענדיג מיט א ריזי-גער מעהרהייט זייער קאנדידאט רוזוועלטען. אין דעם זעלבען חודש זענען פערעפענטליכט געווארען די ענטוואפנונגס-פלענער פון פראנקרייך און ענג-לענד. עס איז דערגרייכט געווארען א קאמפראמיס מיט דייטשלאנד, וועלכע האט בעקומען גלייכבע-רעכטיגונג פון בעוואפנונגען. דייטשלאנד האט זיך אומגעקעהרט צו דער ענטוואפנונגס - קאנפערענץ. נאך דער דימיסיע פון פאפען האט די מאכט אין דייטשלאנד איבערגענומען די רעגירונג פון גענע-ראל שלייכער.

אין נאוועמבער און דעצעמבער איז די אויפ-מערקזאמקייט פון דער וועלט געווען פערנומען מיט'ן שטרייט צווישען אמעריקע און די איירא-פעאישע מלוכות צוליב די קריגס-חובות. אמעריקע האט ריקזיכטסלאז געפאדערט, עס זאל בעצאהלט ווערען די דעצעמבער-ראטע. פראנקרייך, פוילען און אייניגע אנדערע לענדער האבען זיך אפגעזאגט די ראטע צו צאהלען. דאס האט געבראכט צו דער דימיסיע פון העריא'ס רעגירונג, וועלכע איז פער-ביטען געווארען מיט דער רעגירונג פון פאל-באנקור.

דער יאהר-בילאנס פון פוילען

זעהר א פעסימיסטישען סך-הכל פון דעם פערגאנגענעם יאהר אין פוילען מאכט די ענדע-קישע „גאזעטא ווארשאווסקא“, די צייטונג שרייבט:

אויפן בודזשעט-פראנט האט זיך די לאגע געוואלדיג פערערגערט. דער בודזשעט פאר 8 חדשים האט ארויסגעוויזען א דעפיציט פון 211 מיליאן. די באהנען, וועלכע האבען לויט די פאר-אויסזעהונגען פון דער רעגירונג און פון איהר מעהרהייט געזאלט געבען אין פערלויף פון די 9 לעצטע חדשים 56 מיליאן ריוח, האבען געהאט פאר די ערשטע 4 חדשים 20 מיליאן דעפיציט. וויפיל דער דעפיציט בעטרעפט אין דער ווירקליכ-קייט, דאס ווייסט קיינער נישט. די פאסט האט אנשטאט דעם יעהרליכען ריוח פון 26 מיליאן גע-האט אין פערלויף פון א האלבען יאהר א האלבען מיליאן דעפיציט. דער באנקנאטען אומלויף איז צום 20 דעצעמבער געפאלען אונטער איין מיליארד, ביי א דעקונג אין מעטאל און וואלוטע אין דער הויך פון 530 מיליאן.

אין ווירטשאפטליכען לעבען איז ווייטער גע-פאלען די פראדוקציע און די קאנסומציע וואס דאס איז פערבונדען מיט'ן וואוקס פון דער אר-בייטסלאזיגקייט. דער האנדעלס-פערקעהר מיט אויס-לאנד איז אין פערגלייך מיטן יאהר 1931 געפא-לען כמעט אויף דער העלפט. דער האנדעלס-בי-לאנס ווערט פאסיוו, די בעמיהונגען צו בעקומען אויסלענדישע קרעדיטען, וואס זאלען דעם בילאנס אויסבעסערען האבען זיך געענדיגט מיט א פיאסקא נישט דערהאלטען געווארען איז אויך די צווייטע ראטע פון דער באהן-הלואה שליאנסק-גדיניע.

אלס רעזולטאט פון דער אונגינסטיגער זאכ-לאגע קומען פאר רייבונגען אין רעגירענדען לא-גער. די רייבונגען טראגען א ווירטשאפטליכען, מא-ראלישען און פאליטישען כאראקטער. די אזוי גע-רופענע ווירטשאפטליכע ספערען, וועלכע זענען ביז איצט געגאנגען אויפ'ן שטריקעל פון דער סאנא-ציע-פאליטיק, האבען זיך אנגעהויבען צו בעפרייען און ארויסצורוקען אייגענע פראגראמען פון ווירט-שאפטליכער פערבעסערונג, וועלכע זענען נישט גינ-סטיג אויפגענומען געווארען דורך דער רעגירונג. עס איז פערטיפט געווארען דער שטרייט צווישען די סאנאטארישע אגראריער און אינדוסטריעלער און דער פרוב פון ה' סלאוועק צו ברענגען צו א פערשטענדיגונג האט קיין ערפאלג נישט געהאט.

מיטן מאמענט, ווי דער סיים איז בעזייטיגט געווארען און די רעגירונג האט בעקומען פולמאכ-טען, איז פערשטארקט געווארען דער פאליצייאיש-ביוראקראטישער סיסטעם און עס איז פערשארפט געווארען דער קאמף מיט דער אפאזיציע. די נייע געזעצען וועגען פערזאמלונגען און פעראיינען דארפען פערפעסטיגען די אויפזיכט פון דער אדמיניסטראציע און פאליציי איבער דעם פאליטיש-געזעלשאפטליכען לעבען.

איבער דער פערשטארקונג פון ארדנונג און אינערליכער רוה זענען ארבייטזאם וואך די סגעל-געריכטע.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5– 9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

א דראמע וואס איז געווען פערבאטען אין אלע לענדער

די געשיכטע איז געווען א וועלט סענסאציע.—דער מחבר איז איצט געשטארבען.— דער אינהאלט פון דער דראמע און פארוואס מען האט זי פערבאטען

יודזשין בריע, דער פראנצויזישער דראמען־שרייבער, וועלכער איז ערשט געשטארבען האט אין זיין צייט אויפגעשטורעמט די גאנצע וועלט מיט זיינע פיעסען.

זיין בעריהמטסטע פיעסע איז געווען „געשעדיגטע סחורה", ווען מען האט די פיעסע אויפגעפיהרט אין ניו־יארק אין 1913 האבען אלע פרומאקעס אלע מאראל־היטער און כלל־פערזאנען געדונערט מיט פראטעסטען. א געוויסע צייט האט מען די פיעסע נישט געטארט אויפפיהרען עפענטליך, און מען האט זי געוויזען, ביי פריוואט־פארשטעלונגען פאר א געקליבענעם עולם. מיט דער צייט האט זי זיך אבער דורכגעשטויסען א וועג צו דער עפענטליכקייט און איז אויפגעפיהרט געווארען.

בריע'ס אויפגאבע אלס דראמאטורג איז געווען נישט נאר פארצושטעלען „שטארקע" זאכען נאר אויך און ספעציעל, צו אגיטיר'ען געגען אומרעכטען, ער האט געשאפען א מאסע פיעסען, און אין יעדער פון זיי האט ער בעהאנדעלט א געזעלשאפטליכע פראבלעם.

אין „געשעדיגטע סחורה" האט ער אנגעריהרט א פראגע, וועגען וועלכער מען האט געווענליך נישט גערעדט אין אן „אנשטענדיגער" געזעלשאפט. ער האט בעמליך בעטראכט די פראגע פון דער אנשטעקענדער געשלעכטליכער קראנקהייט סיפיליס און ווי אומשולדיגע מענשען פאלען קרבנות פון דער קראנקהייט.

די דראמע איז צוטיילט אין דריי אקטען און איז אנגעפיקעוועט מיט פרעדיגער פון א געוויסען סארט, איינער פון די הויפט־העלדען איז א דאקטאר, און לויט זיין מיינונג בעשטעהט דער פערברעכען פון סיפיליס נישט אין דעם וואס עס קומט פון „אוממאראלישע" בעציהונגען, נאר אין דעם, וואס מען בעהאלט און פערשטיקט עס.

די געשיכטע איז:

א יונגערמאן מיט'ן נאמען זשארזש דופאן קומט אריין צו א דאקטאר פאר אנ'אונטערזוכונג, דער דאקטאר ערקלער'ט איהם, אז ער איז אנגעשטעקט מיט סיפיליס, דער יונגערמאן איז פערצווייפעלט, און זאגט, אז ער וועט בעגעהן זעלבסטמארד, אבער דער דאקטאר נעהמט זיך נישט צום הארצען פון דעם סטאשונעק, ער איז נישט דער ערשטער און נישט דער לעצטער וואס איז געפאלען א קרבן פון דער ווענערישער קראנקהייט, און אלע סטראשען זיי די זעלבע זאך ווען זיי געפינען אויס וועגען דעם, זאגט דער דאקטאר.

דער יונגערמאן קען נישט פערשטעהן ווי אזוי ער האט זיך געקענט אנשטעקען, ער איז אזוי פארזיכטיג געווען, פון אלע פערגעניגענס האט ער זיך אפגעזאגט, דערצעהלט דער בחור; פון הוליאנקעס מיט כאריסטקעס און אויסגעלאסענע מיידלעך האט ער געווייכט. און מיט גאסען־פרויען האט ער גאר נישט געהאט צו טון.

דער דאקטאר ערקלער'ט, אז די קראנקהייט שאנעוועט נישט די רייכע אדער די ארימע; די וואס היטען זיך אפ. ער פרעגט איהם, צי ער האט ווירקליך קיינמאל קיין בעציהונגען נישט געהאט מיט פרויען, און דער יונגערמאן ערקלערט אז די איינציגע צוויי מיט וועמען ער איז יא געווען אינטים, זענען געווען העכסט־אנשטענדיגע פערזאנען. איינע פון זיי איז געווען די פרוי פון זיין בעסטען פריינד און ער האט דערום געקענט זיכער זיין, אז זי איז געזונט, ווייל ער האט געוואוסט אז זיין פריינד איז נישט אנגעשטעקט. צום אומגליק איז אבער זיין פריינד געשטארבען, און אויס מורא טאמער וועט די אלמנה פון איהם פאדערען אז ער זאל מיט איהר חתונה־האבען, האט ער אויפגעגעבען דעם ראמאן.

ער האט דאן געמאכט א געוויסע פערשטענדיגונג מיט אנ'ארבייטער־מיידעל, א נעהטארין, ער איז זעהר א גוטהערציגער, האט ער געגעבען צו פערשטעהען, און ער האט דעם מיידעל'ס אינטערעסען געהאט אין זינען. ביי דער מיידעל אין דער היים האט מען איהם געקענט אונטער א פאלשען נאמען, אבער אלע דארט האבען איהם ליב געהאט פאר זיין ברייט־הארציגקייט. ער האט נישט געשפארט קיין געלד פאר איהר.

פון איהר, אלזא, האט ער זיך אויך נישט געקענט אנשטעקען. ער האט זיך אבער דערמאנט אן א דריטער פרוי — אבער אויך איהר האט אוודאי און אודאי קיין פערדאכט נישט געקענט פאלען. ערשטענס וואוינט זי אין א פיינעם געגענד, צווייטענס האט ער זיך קוים איינגעבעטען ביי איהר, אז זי זאל זיך איהם איבערגעבען. איהר מוטער איז גראד נישט געווען אין דער היים, און זי האט אזוי מורא געהאט פאר א סקאנדאל, אז זי האט איהם זאגאר געצוואונגען אויסצוטון די שיך געהענדיג אויף די שפיצען צו איהר צימער, כדי די דינער זאלען נישט הערען אז אימיצער קומט צו איהר. מיט איהר האט ער פערבראכט בלויז איין נאכט. און עס איז שווערליך צו דענקען, אז צוליב דעם איין אוונט זאל ער דעם גאנצען לעבען דארפען ליידען.

דער דאקטאר האט א שמייכעל געטון, און האט איהם געזאגט, אז ער דארף נישט זיין פערצווייפעלט, אין פיר אדער פינף יאהר וועט ער זיין פולקאם אויסגעהיילט.

— פיר אדער פינף יאהר! — שרייט אויס זשארזש — אפילו זעקס מאנאטען איז צופיל.

עס ווייזט זיך ארויס, אז דער יונגערמאן איז פערקנס'ט צו א מיידעל פון הויכען שטאנד און אז זיין גאנצע קאריערע וועט צונישט ווערען אויב ער וועט אויפגעבען דעם שידוך. ער וועט נישט פערטראגען דעם פערלוסט און די שאנד פון דעם.

דער דאקטאר דערמאנט איהם אז אט ערשט איז ער געווען גרייט צו מאכען זיך א סוף צום לעבען און איצט קען ער שוין אפילו קיין זעקס מאנאטען נישט ווארטען. ער ווארענט איהם אז אויב ער וועט הייראטען קען ער אומגליקליך מאכען זיין פרוי און קען אויך זיינע קינדער אנשטעקען אויב עס וועלען זיין קינדער.

דער יונגערמאן פאלגט איהם נישט און דער צווייטער אקט ווייזט א סצענע אין זשארזש'עס היים. עס ווייזט זיך ארויס אז ער האט יא געווארט זעקס מאנאטען און האט זיך ביז א געוויסען גראד אויסגעהיילט. אבער פונקט ווי דער דאקטאר האט איהם געווארענט איז נאך אלץ געבליבען דער גיפט פון סיפיליס אין זיין בלוט.

געוויסע פריטשעס ווייזען זיך ביים קינד אויפ'ן געזיכט און זיי היילען זיך נישט ווי געהעריג. מען רופט דעם דאקטאר און עס נעהמט איהם נישט לאנג פעסטצושטעלען אז דאס קינד ליידעט פון פאטער'ס קראנקהייט. די פרוי איז נישטא ביי דער אונטערזוכונג און זשארזש און זיין מוטער פלאנעווען מיט'ן דאקטאר ווי צו ראטעווען דאס קינד און האלטען די געשיכטע פערבארגען פון זיין פרוי.

אין דריטען אקט טרעפען מיר דעם דאקטאר אין שפיטאל. עס קומט אריין דער בעריהמטער דעפוטאט פון פארלאמענט מ. לאש, אנ'אראטאר, א מענש וואס גיט זיך אפ מיט געזעלשאפטליכע פראגען. עס ווייזט זיך אבער ארויס אז ער איז נישט געקומען צוליב א געזעלשאפטליכען אינטערעס, ער איז זשארזש'עס שווער און זיין טאכטער און אייניקעל זענען די אומשולדיגע קרבנות פון דעם אנגעשטעקטען יונגמאן. ער סטראשעט צו ערמארדען דעם סיפיליס קראנקען פאר דער שאנדע און דעם אומגליק וואס ער האט איהם געבראכט. דער דאקטאר דערמאנט איהם אבער אז אזא מארד וועט נאר גרעסער מאכען די שאנדע, ווייל די גאנצע וועלט וועט זיך וועגען דעם דערוויסען.

דער דעפוטאט ווערט אריינגעבראכט אין דער פיעסע פאר בלויז איין צוועק, — צו געבען דעם דראמאטורג א געלעגענהייט אויסצודריקען זיינע מיינונגען ווי אזוי מען דארף זיך בעציהען צו דער פראגע פון געשלעכטליכע קראנקהייטען. עס קומט פאר א דעבאטע צווישען דעם דעפוטאט און דעם דאקטאר און אין דער דעבאטע איז פערשטעהט זיך דער דאקטאר מעהר פערנינפטיג און גערעכט, דערביי קומט אריין א געפאלענע מיידעל צו היילען זיך, און דאס גיט דעם דאקטאר נאך א געלעגענהייט צו פרעדיגען און אגיטיר'ען פאר זיין שטאנדפונקט.

וואס איז שייך זשארזש'ען און זיין אומגליקליכער פרוי און קינד זאגט דער דאקטאר, אז זיי וועלען זיך אלע אויסהיילען מיט דער צייט. א גט איז נישט נויטיג. ווייל דזשארזש האט ליב די פרוי און איז איהר אייגענטליך נישט געווען אומטריי. ער דערמאנט דעם דעפוטאט, אז ער אליין איז וואהרשיינליך אויך נישט געווען קיין צדיק און דער גליק מיט איהם איז געווען וואס ער איז נישט אריינגעפאלען.

די גאנצע איצטיגע מאראל בעשטעהט אין דעם וואס מען פאלט נישט אריין, ווייזט די פיעסע, מען שטראפט נישט דעם גנב פאר דער גנבה נאר ווייל מען האט איהם געכאפט.

די פיעסע האט בריע'ן געשאפען א נאמען איבער דער גאנצער וועלט. אומעטום האט מען צוערשט פערבאטען די דראמע און דער פערבאט האט נאר פערשארפט די נייגעריגקייט צו זעהען די דראמע.

פיל האבען בעטראכט בריע'ן פאר דעם גרעסטען פראנצויזישען דראמאטורג פון דער מאדערנער צייט. דאס איז יעדענפאלס געווען די מיינונג פון בערנארד שאו, וועלכער האט געזאגט, אז זינט מאליער'ן האט פראנקרייך נישט ארויסגעגעבען אזא דראמאטורג ווי בריע.

די לעצטע צעהנדליג יאהר האט ער אויפגעהערט שרייבען. ער האט זיך צוריקגעצויגען אין זיין ווילא לעבען ים און זיין לעצטער פערלאנג איז געווען, אז מען זאל איהם ארויספיהרען אויף דער וועראנדע אנקוקען ס'וואסער.

ער איז געשטארבען אין עלטער פון 74 יאהר.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אויערען, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערז שער 17 פון 11—2.
אין כעלמי פון 8—9 פריה.

צום קארנאוואל
עמפפעהלט
דעם גרעסטען אויסוואהל פון
אלערליי
פערפומען
אין און אויסלענדישע
ווי אויך אלערליי
קאסמעטיק
די מאדערנסטע פערפומעריע
J. DRUKIER
5 Zawadzka 5, tel. 175-92.
פאר אנגראסיסטען ספעציעלער ראבאט!
הורט און דעטייל! קאנקורענץ־פרייזען!

צוויי געהיימע בריף

(סקיצע)

פון יוסף ראכליו.

די צרה מיט איהם, האט מאריס רודניק בעשלאסען, איז וואס ער פערמאגט א צו ווייכע הארץ. ער קען יענעם קיין וועהטאג נישט פערשאפען און דערפאר קען ער איהר, דער פרוי פרידלער, נישט דערצעהלען וואו עס האלט מיט איהם און מיט איהר.

נישט איין מאל האט ער שוין ביי זיך געהאט אפגעמאכט צו ערקלער'ען איהר פראסט און פשוט:

— סיליא, באו מאור. עס איז געווען זעהר אינטערעסאנט. אבער מעהר קען אונזער ראמאנסעל נישט אנגעהען.

און טאמער וואלט זי זיך געקיוועקעלט, וואלט געהאט טענות צו איהם, און וואלט געוויינט —

נו, וועט זי וויינען, האט ער געטראכט און אויב זי וועט צו איהם צופיל צושטעהען מיט טענות, וועט ער איהר א זאג טאן:

— זאל דוכטען, אז ער האט אויסגעפונען מיט וועמען דו טרעפסט זיך אין האטעל ווען די פאהרסט כלומרשט צו דער שוועסטער. וואלט דיר דען בעסער געווען, אז ער זאל מאכען א סקאנדאל?

מיט דעם „ער" האט מאריס רודניק פערשטעהט זיך געמיינט איהר מאן, פרידלער.

מאריס האט איצט א מארגעם אפשיי בעקומען פאר דעם פרידלער, אמאל האט ער איהם בעטראכט אלס א שוטה פארוואס ער גלויבט דער ווייב'ס פוילע תירוצים און היט נישט וואוהין זי געהט. לעצטענס האט ער אבער גענומען פיהלען, אז זי איז גארנישט אזא מציאה און עס איז דערום גארנישטא וואס צו היטען. ער האט איהם אביסעל מקנא געווען דאס וואס ער איז אין א געוויסען זין פריי פון איהר. זי דאקוטשעט איהם נישט מיט איהר ליבע, וועהרענד ער, דער פרייער בחור'על, האט נישט קיין בערוהטע מינוט פון איהר. און דערמאהנט איהם צעהן מאל א טאג ווי ליב זי האט איהם, און ס'איז נישטא קיין שיעור צו איהר האליובען און לאסטשען זיך צו איהם. און ווי זי מאנט עס די ליבע ביי איהם, „האסטו מיך ליב? האסטו מיך ליב?" עס ווערט איהר גארנישט נמאס צו שטעלען די פראגע אבער און ווידער אמאל. און ווען ער זאגט יא, באנוגענט זי זיך נישט מיט דעם. „זאג מיר, אז דו האסט מיך ליב", פאדער'ט זי ווייטער.

אבי מען גלויבט, אז א בחור איז א פרייער מענש, האט ער פערביטערט געטראכט. איהר מאן איז טויזענט מאל בעסער אפ פון איהם, טראץ דעם וואס ער איז פערהייראט.

און טראכטענדיג וועגען דעם מאן האט א מאדנער געדאנק א בליץ געטאן אין מוח. א בריליאנטענער איינפאל! ער האט צו זיך אליין א שמייכעל געטון, צופרידען וואס זיין קלוגער קאפ האט אזא פיינעם פלאן געקענט צוטראכטען. ער וועט שיסען צוויי האזען מיט איין קנאק: אי ער וועט פטור ווערען פון דער צוגעגעסענער געליבטער און אי זי וועט צו איהם קיין טענות נישט קענען האבען.

ווען פרוי פרידלער האט איהם געזאגט, אז זי וועט זיך מיט איהם קענען טרעפען אין דעם שטענדיגען האטעל אין צוויי טעג ארום, האט ער צוגעשטימט מיט פיל מעהר ווארימקייט ווי ער האט איהר לעצטענס ארויסגעוויזען.

ער האט זיך גלייך אוועקגעזעצט און האט אנגעשריבען א צעטעלע מיט א פערשטעלטע האנטשריפט. ער האט אבער מורא געהאט, אז מען וועט די האנטשריפט דערקענען און ער האט דערום אפגעקלאפט די פאר ווערטער אויף א מאשין.

„פארוואס היט איהר נישט אייער פרוי?" — האט ער געשריבען.

ער האט דעם צעטעלע אריינגעלייגט אין א קאנווערט און האט איהם אוועקגעשיקט צו זיין געליבטער'ס מאן, צו פרידלער'ען.

אויף מארגען האט ער בעשלאסען, אז ס'צעטעלע איז נישט קלאר גענוג, אז ער זאגט נישט גענוג. ער האט דערום אפגעקלאפט א גענוי'ער'ען בריוועל.

ה' פרידלער! אויב איהר ווילט וויסען מיט וועמען אייער פרוי פערברענגט די אוונטען וואס זי פאהרט כלומרשט צו דער שוועסטער, דאן קומט אין דעם האטעל — — דאנערשטאג אוונט".

ער האט אנגעגעבען דעם נאמען פון דעם האטעל, און האט דערנאך איבערגעלייענט דעם בריוועל עטליכע מאל. עס איז איהם געפעלען געווען. ער האט איהם דאן פערזיגעלט און אוועקגעשיקט צו איהר מאן.

דאנערשטאג אוונט איז ער אומרוהיג געווארען.

— אזוי שפעט, — האט זי איהם אנגעפנעווארפען.

— שרעקליך פערנומען געווען, — האט ער א צוטומעלטער געענטפערט.

— קום! — האט זי איהם אנגענומען ביים ארעם, זי האט נערוועז געווארפען מיט די אויגען ארום זיך און האט איהם אוועקגעשלעפט אין א ווינקעל.

— מאריס, — האט זי צוטראגען ארויסגערעדט, — מען שפיאניר'ט אויף אונז.

„אהא"! — האט מאריס א טראכט געטון.

— „זי האט שוין געקריגען א פארציע פון מאן".

— ווער? — האט ער געפרעגט.

— איך ווייס נישט ווער, אבער אימיצער האט אויסגעפונען וועגען אונז און שפיאנירט אונז נאך.

מאריס האט געמאכט אנ'אנשטעל ווי ער וואלט געוואלדיג געטראפען געווארען פון די נייעס.

— אה, — האט זי זיך צוגעטוליעט צו איהם ער זאל איהר בעשיצען, — איך וועל דאס נישט אויסהאלטען. איך וועל זיי נישט לאזען אוועקרייסען דיך פון מיר.

— וואס? וואס דערסטו? — האט ער איהר געפרובט בערוהיגען און צו דערזעלבער צייט איז ער ווי אויף שפילקעס געזעסען אויס מורא טאמער וועט דער מאן אריינקומען און וועט זיי טרעפען אין אזא פאזע.

זי האט זיך א שטעל געטאן און האט זיך אומגעקוקט אויף אלע זייטען.

— איך האב אבער קיינמאל נישט געליטען דעם פלאץ, — האט זי געזאגט, — האסט מיך געמעגט פיהרען אין א שענערען האטעל.

— אבער וואס איז דער מזהר? וואס איז געשעהען? — האט מאריס געפרעגט.

— אה, — האט זי זיך ווידער ארונטערגעלאזען אויף דער סאפע, אויף וועלכער זיי זענען געזעסען, און האט זיך צוגעטוליעט צו איהם, — אימיצער האט אויף אונז גע'מסר'ט, האט מיין מאן דערצעהלט — — —

— טאקע! — האט מאריס מיט אנ'אנשטעל פון גרויס ערשטוינונג אויסגערופען.

— יא, אימיצער האט מיין מאן געשריבען וועגען אונזער ליבע.

מאריס איז אויפגעשפרונגען און האט ארויסגעוויזען די גרעסטע נערוועזיטעט.

— אויב אזוי איז דאך א סוף צו אלעמען. אויב דער מאן ווייס, איז דאך — — — —

— אבער, — האט זי איהם מיט א פריידיגען שמייכעל איבערגעשלאגען די רייד, — ער ווייס נישט. דו זעהסט די צוויי בריף? זיי זענען געשיקט געווארען צו מיין מאן, אבער צום גליק, האב איך זיי ארויסגענומען פון בריף־קעסטעל איידער ער האט זיי געקראגען.

זי האט איהם מיט דער פרייד פון א זיגערין געוויזען די בריף, וואס ער אליין האט געהאט געשיקט.

— ס'ארע שלעכטע מענשען, — האט זי געזאגט און האט דערביי געמאכט א קינדישע מינעלע וואס האט איהר גארנישט געפאסט, — גארנישט פערגינען זיי. איך וואלט אבער נאר וועלען וויסען פון וואנען זיי האבען אויסגעפונען וועגען מיין תירוץ. פון וואנען וויסען זיי, אז איך זאג מיין מאן, אז איך פאהר צו דער שוועסטער ווען איך טרעף זיך מיט דיר?

— טאקע, — האט מאריס שוואך צוגעבאמקעט.

— ליבסטער — האט זי א מורמעל געטאן און האט איהם ווארים געדריקט צו זיך.

מאריס רודניק האט אפגעזיפצט.

——):O:(——

אויפ'ן קבר פון א גרויסען יודען אין פראג

געשיכטע פון א שתדלן וועלכער האָט בטל געמאַכט איינע פון די שרעקליכסטע גזרות פאַר פרומע יודען אין אונגאַרן

פאַר דעם עלטסטען יודישען בית עולם אויף דער וועלט רעכענט מען דעם בעריהמטען בית־עולם פון פּראַג (טשעכאסלאוואקיי) וואו עס געפינען זיך מצבות וואָס זענען איבער טויזענד יאָהר אַלט.

איצט קומען פרומע יודען און רבנים פון אונגאַרן אויף דעם אוראַלטען בית־עולם אין פּראַג צו פייערען דעם צוויי־הונדערט־אָהריגען געבורטס טאָג פון דעם שתדלן, יודישען ריכטער און „קייזערליכען הויף־פאַקטאָר", ר' קאָפּעל בן אברהם טעבען, פון פּרעסבורג, וועלכער איז געשטאָרבען אין פּראַג און וועמעס קבר עס געפינט זיך אויפ'ן אַלטען הייליגען אָרט.

דער שתדלן ר' קאָפּעל טעבען האָט צוריק מיט הונדערט און פופציג יאָהר בטל געמאַכט איינע פון די שרעקליכסטע גזירות פאַר פרומע יודען אין אונגאַרן, נעמליך, די גזירה פון קייזער יאָזעף דעם צווייטען, אַז אלע יודען מוזען זיך צו אַ בעשטימטער צייט אָפּשערען באָרד און פאות.

פרומע יודען זענען עולה־רגל צו דעם קבר פון דעם שתדלן. מען צינדט אָן ביי דעם קבר ליכט, מען זאָגט תפלות. יודען געדענקען די גרויסע טובה וואָס דער שתדלן האָט געטון זייערע עלטער־עלטער־זיידעס דורך דעם וואָס מיט זיין הילף איז די גזירה בטל געוואָרען.

אָבער נישט נאָר די פרומע יודען, נאָר אויך די אויפגעקלערטע און געבילדעטע פייערן דעם דאָזיגען יובילעאום פון ר' קאָפּעל טעבען, וועלכער האָט זיך מוסר נפש געווען פאַר יודען.

די מעשה מיט דער באָרד און פאות גזירה איז נישט געווען דער איינציגער פערדינסט פון ר' קאָפּעל טעבען. דער צעטעל פון זיינע פערדינסטען איז אַ לאַנגער. ער האָט געגעבען זיין געזונט אום צו טון יודען טובות, און צום סוף האָט ער מקריב געווען זיין לעבען, אום אויסצוקעמפען רעכט פאַר יודען. בכלל איז ר' קאָפּעל טעבען פון פּרעסבורג געווען איינער פון יענע ליכטיגע געשטאַלטען אין דער יודישער געשיכטע, וועלכע זענען די היינטיגע צייטען א זעלטענהייט.

פּרעסבורג (פריהער אונגאַרן, איצט טשעכאָ־סלאָוואַקיע), אַן אַלטע יודישע שטאָט, ליגט ביים ברעג פון טייך דאַנאַי, זי רופט זיך די „קייזער־שטאָט", ווייל אין פריהערדיגע צייטען פלעגען אין פּרעסבורג געקרוינט ווערען די האַבסבורגער הערשער.

די שטאָט איז בעריהמט אין דער יודישער וועלט מיט איהרע לומדות און מיט איהרע ישיבות. פון דאָרטען פלעגען אַרויסקומען גרויסע יודישע געלערנטע און רבנים, וועלכע פלעגען פערנעמען שטעלעס אין די גרויסע שטעט פון מערב־איראָפּעאישע לענדער.

אויך איצט איז נאָך פּרעסבורג א וויכטיגער צענטער פון די פרומע יודען. אויך איצט קומען נאָך אַרוים פון דער פּרעסבורגער ישיבה בעדייטענדע למדנים און רבנים. כאָטש פּרעסבורג האָט שוין לאַנג פערלאָרען איהר אַמאָליגען גרויסען גלאַנץ ביי יודען.

אין די ענגע אַלטע געסלעך פון פּרעסבורג'ער געטאָ קען מען בעוואונדערען די פאַרצייטיגע שוהל, די בתי־מדרשים און דעם בית־עלמין, וועלכע זענען אַלט פיל הונדערטער יאָהרען. אין דעם אַרכיוו פון דער פּרעסבורגער קהלה געפינען זיך אַלטע פּערצייטיגע פּנקסים, וואָס ענטהאַלטען דעם רייכ־סטען מאַטעריאַל פאַר דער יודישער געשיכטע.

או וואָרט געפינט זיך אויך די לעבענס־בעשרייבונג און די לעגענדעס וועגען דעם „קייזערליכען הויף־פאַקטאָר", ריכטער און שתדלן ר' קאָפּעל טעבען, וועלכער איז געבאָרען געוואָרען אין יאָהר 1732 און איז געווען ראש הקהל און אויך גרינדער פון דער בעריהמטער פּרעסבורגער ישיבה.

ר' קאָפּעל טעבען איז געווען זעהר רייך. ער האָט געירש'ענט זיין פאָטער'ס „קייזערליכע טוך־פאַבריק" אין דער שטאָט לינץ, עסטרייך, און האָט געפיהרט גרויסע געלט־געשעפטען מיט די עסטרייכער פירשטען און אונגארישע מאַגנאַטען. ער איז געווען דער פינאַנץ־מאַן פון דעם דאַמאָלדיגען האַבסבורגער הערשער, קייזער יאָזעף דער צווייטער, און ער האָט געהאַט דעם טיטול „קייזערליכער הויף־פאַקטאָר". ער איז געווען א פרומער יוד און אַ גרויסער למדן.

פּרעסבורג האָט דאַמאָלסט געהערט צו אונגאַרן, און ר' קאָפּעל טעבען איז געווען דער פאָר־שטעהער פון די אונגאַרישע יודען ביי דער רעגי־רונג. ער איז געווען ד,א יודישער ריכטער".

ער האָט געשטאַמט פון א בעריהמטער פאַמיליע פון רבנים און איינפלוסרייכע יודישע פאָרשטעהער אין אונגאַרן.

אין יאָהר 1477 האָט דער אונגאַרישער קעניג מאַטיאַס קאָרוויניוס געשאַפען די זאגענאַנטע יודישע „לאַנדעס פּרעפעקטור", אַזאַ מין יודישע אויטאָנאָמיע אין געטאָ, און אַלס גובערנאַטאָר האָט דער קעניג בעשטימט דעם יוד ר' יעקב מענדעל טעבען, וועלכער איז געווען דער עלטער־עלטער־עלטער זיידע פון ר' קאָפּעל טעבען פון פּרעסבורג.

ר' אברהם טעבען, דער פאָטער פון ר' קאָפּעל, איז אויך געווען „יודען־ריכטער" פון די אונגאַרישע קהלות. אין דער צייט פון ר' קאָפּעל טעבען, דאָס הייסט, אין דער צווייטער העלפט פון 18־טען יאָהר־הונדערט, האָבען יודען נאָך געהאַט ווייניג רעכט. ערשט אין 19־טען יאָהרהונדערט האָבען די יודען בעקומען פולשטענדיגע גלייכבערעכטיגונג.

אין די געטאָס זענען די יודישע פאָרשטעהער געווען די רבנים, אָבער פאַר דער „וועלט" זענען די פערטרעטער פון די יודישע אינטערעסען געווען די שתדלנים ביי די רעגירונגען און די קייזערליכע הויפען.

אין דער לעבענסגעשיכטע פון ר' קאָפּעל טעבען ווערט דערצעהלט, אַז ווען דער קייזער „אָ עף דער צווייטער" פלעגט אין זיין פּאַלאַץ אין ווינען אויפ־נעמען די פאָרשטעהער פון די פערשידענע נאַציאָ־נען פון דער עסטרייך־אונגאַרישער אימפעריע, פלעגט צווישען די פירשטען, מאַגנאַטען און „שטאַטהאַל־טער" אין זייערע פּרעכטיגע מונדירען, זיך אויך אין אַ סאַמעטענער יאַרמולקע, אין שוך און זאָקען, געפינען אַ יוד אין אַ זיידענער לאַנגער קאַפּאָטע מיט אַ שיינעם הדרת־פּנים און מיט אַ לאַנגער באָרד און געלאָקטע פאות. ער פלעגט דעמאָלט פערטרעטען די יודען פון דער גאַנצער אימפעריע. דאָס איז געווען דער שתדלן ר' קאָפּעל טעבען.

און עס זענען דעמאָלט געווען זעהר פיל און זעהר וויכטיגע יודישע אינטערעסען צו פערטרעטען די אַלערליי „שטאַטסהאַלטערס" און פירשטען פלעגען אַלע מאָל פון דאָס נייע אויסרופען פערשידענע גרויזאַמע גזירות אויף יודען. אַט האָט מען יודען פערטריבען פון דער פּראווינץ בעהמען, אַט פון דער שטאָט פּראַג, אַט פון דער פּראווינץ האָלמאַציע, אַט פון קראָאַציע, פון סלאָוואָניע. מען האָט פער־כאַפּט די יודישע פערמעגענס. די גלחים האָבען געהעצט דעם המון צו פּאָגראָמען. די קירכע האָט געצוואונגען יודען צו שמד. מען האָט יודען געשלא־גען, געפייניגט, געיאָגט.

אין אַזעלכע פאַלען פון גזירות און אומגליק־קען פלעגען די פערייאָגטע, אַנטלאָפענע כע־פייניג־טע יודען קומען צום שתדלן ר' קאָפּעל טעבען קיין פּרעסבורג זוכען שוץ און הילף אין דער נויט. און דער שתדלן האָט געהאָלפען. ער האָט געהאַט אַן אָפענע האַנט און אַ ברייטע, גוטע יודישע האַרץ. זיין האַנט און זיין הויז זענען געווען אָפען פאַר אַלע נויטבעדערפטיגע און ליידענע יודען.

אין אַזעלכע פאַלען פון יודען־פערפאָלגונגען — דערצעהלט דער בודאַפּעשטער יודיש־אונגאַרי־שער שריפטשטעלער ערווין געאָרג פּאַטאַי אין אַן אַרטיקעל — פלעגט דער שתדלן ר' קאָפּעל טעבען אין זיין קאַרעטע אוועקפאָהרען קיין ווין צום קייזער.

דער קייזער פלעגט דעם שתדלן אויפנעמען אין אַ בעזונדער אוידיענץ, אויסהערען די ביטעס און קלאַגעס פון דעם יודישען פאָרשטעהער און פערדאַמען די אומגערעכטע האַנדלונגען און פער־פאָלגונגען פון די פירשטען און שטאַטסהאַלטערס ענטקעגען די יודען.

ר' קאָפּעל טעבען איז געווען זעהר אָנגעזעהן ביים קייזער און ביי דער רעגירונג. ער האָט שטענדיג אויסגעווירקט אַלעריליי ישועות אויף יו־דען. ער האָט אַלע מאָל אָפּגעשריען די גזירות און צונישט געמאַכט די פערפאָלגונגען. עס פלעגט זיך מאַכען, אַז מען האָט געכאַפּט א מיניסטער אָדער אַ שטאַטסהאַלטער „אונטערשמירען" מיט גרויסע געלט סומען אָדער „מתנות", האָט דער שתדלן נישט גע־זשאַלעוועט און געעפענט זיין קעשענע, אַבי יודען זאָלען נישט ליידען און נישט גע'רודפ'ט ווערען פון זייערע שונאים.

יודען האָבען איהם גערופען „געטרייער פאָ־טער און בעשיצער", זיין לעבען און ווירקען איז אַרומגעוועבט געוואָרען מיט אַ קראַנץ פון ריהרענדע לעגענדעס. יודישע מוטערס אין דער געטאָ האָבען פערוויגט זייערע קינדערלעך מיט לידלעך וועגען דעם שתדלן ר' קאָפּעל, דעם „מעכטיגען מאַן אין ישראל", וועלכער איז אַ „פאָטער פון יתומים און בעשיצער און העלפער פון די ברידער אין נויט".

(סוף מאָרגען).

מאססוה.

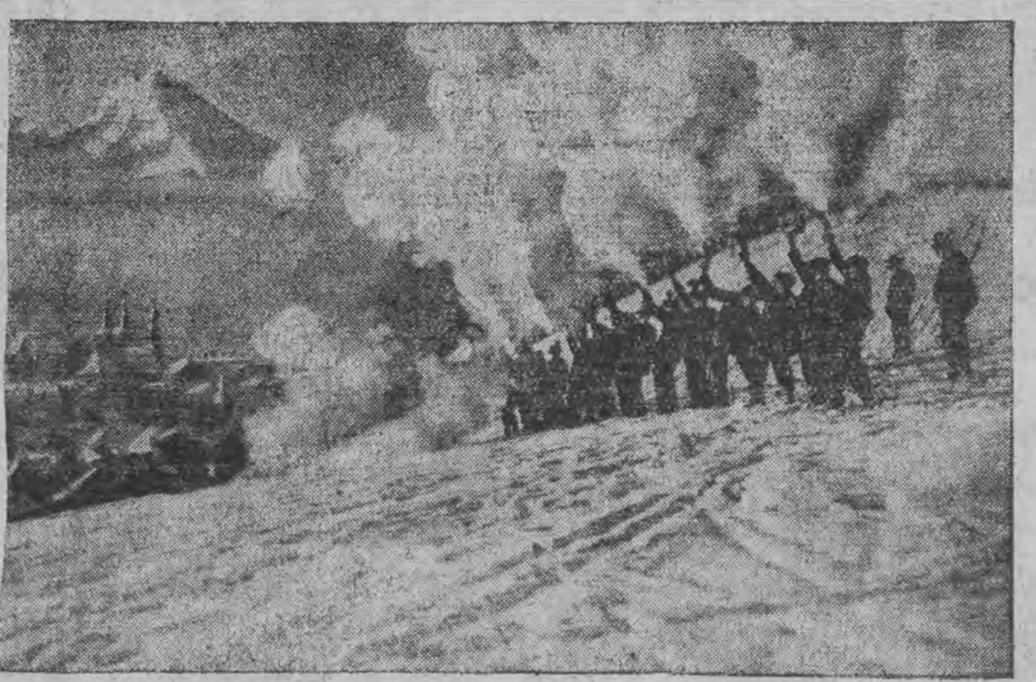

אין די בייערישע בערג ווערט געהאַלטען א מנהג, אז אין מאָרגען פון נייעם יאָהר ווערט אָפּגעגעבען א זאַלפּ אין די בערג לכבוד דעם יאָהר.

גענעז גריפּע

ערקעלטונגס=קראַנקהייטען, אינפלוענץ, רעוומאַטישע שמערצען ווערדען טאָגאַל=טאַבלעטען שנעל און זיכער. רעכטצייטיג גענומען פער־שווינדען די קראַנקהייטס=דערשיינונגען תיכף. פולקאָם אונשעדליך.

— צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען —

טאָגאַל

געהיימנישפולע ליבעס-בריף

דערצעהלונג ◆●◆ (פון פראַנצויזיש) ◆●◆ פון ש. ערין

— 2. —

זי האָט אַרויסגעשלעפּט אַלע איהרע קליידער בעקליבען און געקליבען, צוגעפּאַסט זיך איינע, אַ צווייטע, אַ דריטע און אומצופרידען זיי געשליי־רעדט פון זיך. ענדליך האָט זי זיך צוגעקליבען אַ קלייד, זיך ווידער לאַנג געשפּיגעלט; לאַנג גע־אַר־ביט איבער דעם פּערקעמען און צוריכטען זיך די האָר; אָנגעשטעקט קעמעלעך מיט בריליאַנטען, וואָס זענען איהר געבליבען אַ ירושה פון דער מוטער און וועלכע זי האָט טייער געהאַלטען; דערנאָך די קעמ־לעך אַרויסגענומען, בעשליסענדיג דאָס זי וועט אויסזעהען בעסער אָהן די קעמעלעך, מיט די האָר אַביסעל צוואָרפען — דאָס מאַכט זי אויסזעהען אַביסעל אינטערעסאַנטער. און די אוירינגלעך? זאָל זי אָנטון די אוירינגלעך, אָדער נישט? יאָ, זי האָט די אָנטאָן! ניין, זי וועט אויסזעהן שענער אָהן זיי... זי איז שוין ביי דער טיר. דער זייגער איז שוין האַלב נאָך זעקס. ס'איז שוין שפּעט, אָבער וואָס דאַרף זי זיך איילען? זי געהט דען ערגעץ? אָט יענער מאַן, וואָס וואַרט דאָרט ביים מיטעלסטען טויער פון נאַפּאָלעאָן־פּאַרק מיט'ן בינטעל רויטע רויזען? וואָס געהט ער איהר אָן? זאָל ער יאָ וואַרטען, נישט וואַרטען — ס'איז איהר אַלץ איינס! זי וועט גלאַט אַזוי אַרויסגעהען אויף שפּאַציר. ס'איז אַ שעהנער פאַרנאַכט.

און אָט געהט זי שוין איבער'ן גאַס. זי שפּאַ־צירט לאַנגזאַם, טריט ביי טריט — זי האָט זיך נישט וואָס צו איילען. פלוצים גיט זי אַ קוק אויף איהר האַנט־זייגערל. ס'איז שוין פופצהן מינוט אויף זיבען. נישט טראַכטענדיג, שפּרינגט זי אַריין אין אַ טאַקסי און הייסט פאָהרען אַזוי שנעל ווי מעגליך צום נאַפּאָלעאָן־פּאַרק. זי טרייבט דעם שאָפער: שנעלער! שנעלער! זי פיהלט ווי זי ציטערט איבער־גאַנצען. אָבער... געהט זי זיך דען טרעפען מיט דעם אומבעקאַנטען? אַ, דאָס נישט! סתם אַזוי — זי וועט צופאָהרען צום פּאַרק און אין איינוועגס שוין כאַפּען אַ קוק — פון דערווייטענס בלויז — אויף דעם מאַן. וואָס איז אַזוי שטאַרק פערליבט אין איהר...

זי שפּרינגט אַרויס פון טאַקסי. אָט איז די נאַפּאָלעאָן־סטאַטוע. אַן'עלעגאַנטער שלאַנקער יונג געמאַן לויפט איהר אַנטקעגען. שטרעקט צו איהר אויס די הענט און רופט אויס:

— זשאַנעט! גוט, וואָס דו ביזט געקומען.

זי וויל עפּעס זאָגען, פּראָטעסטירען, אָבער איהרע ליפּען בלייבען שטים, איהר קערפּער ציטערט. ער נעמט זי אונטער'ן אָרעם און פיהרט זי אין פּאַרק אַריין. זי לאָזט זיך פיהרען ווי אַ קינד. אין איינע פון די פינסטערע אַלעעס, וואו זענען געדיכט בעוואַקסען מיט טויזענט־יאָהריגע ביימער, קלויבט ער אויס אַ באַנק, בעט זי זיצען און ער זעצט זיך לעבען איהר.

אַ מינוט שווייגען ביידע, דאַן הויבט ער אָן רעדען. ער ענטשולדיגט זיך פאַר איהר וואָס ער האָט זי אַזוי לאַנג בעלעסטיגט מיט בריף, אָבער ער האָט זיך נישט געקענט העלפען, ער האָט זיך אין איהר מורא'דיג פערליבט באַלד ווי ער האָט זי דאָס ערשטע מאָל צופעליג דערזעהען. פון דעמאָלט אָן האָט יעדע מינוט געטראַכט פון איהר. זי שלינגט זיינע רייד און ווען ער טוליעט זי צו צו זיך און בעדעקט זי מיט קושען, דערפיהלט זי טרערען אין איהרע אויגען.

שפּעט אין אוונט פיהרט ער זי אהיים. זי האָט נאָך אַלץ קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט. זי איז איבערפילט מיט פרייד און עפּעס אַ נאַגענדע בענקשאַפט. זי האָט מורא צו רעדען, אַז זי זאָל זיך נישט פונאַנדערוויינען ווי אַ קינד. עפּעס זעהט איהר דאָס אַלץ אויס ווי אַ חלום. ווען זיי זענען שוין ביי דער טיר פון איהר הייזקע, דריקט ער זי ווידער צו זיך, פּרעסט אָפּ אַ קוש אויף איהרע ליפּען און זאָגט איהר „גוט נאַכט". אָבער ער געהט נאָך נישט.

— גאָר פערגעסען, — זאָגט ער, — זיך פאָר־צושטעלען. מיין נאָמען איז עמיל פּריווא. ווען האָב איך דאָס גליק דיך נאָך אַמאָל צו זעהען?

זשאַנעט קוקט אויף זיין שעהן און געזונד פּנים, אויף זיינע ברייטע פּלייצעס און די פרייד, וואָס זי האָט די גאַנצע צייט פערשטיקט אין זיך, שפּאַרט אַרויס אויף איהר פּנים, איהרע אויגען און ליפּען שמייכלען.

עמיל ווערט ערמוטיגט פון דעם שמייכעל און בעט נאָכאַמאָל, זי זאָל איהם זאָגען ווען ער קאָן זי נאָכאַמאָל זעהען. זי ערלויבט איהם זי צו בעגעגענען צוויי טעג שפּעטער, דינסטאג שטונדע זיבען אַ זייגער — אויפ'ן זעלבען פּלאַץ ביים מיטעלסטען טויער פון נאַפּאָלעאָן־פּאַרק.

לאַנג האָט זיך ביי איהר געצויגען די צייט צו דער צווייטער בעגעגעניש. ז'האָט זיך אינגאַנצען געענדערט. איהר וואוינונג איז עפּעס ליכטיגער און פרייער געוואָרען. זי האָט איינגעקויפט אַ סך בלו־מען, לאַנג שפּאַצירט אין גאַס, געשפּילט מיט די קינדער, בעגריסט די פערבייגעהער מיט א פריינד־ליכען שמייכעל — א נייגעבוירענע זשאַנעט!

ענדליך איז געקומען די צייט פון דער צוויי־טער בעגעגעניש. עמיל האָט געוואַרט אויף איהר און באַלד ווי ער האָט זי דערזעהען, איז ער איהר אַנטקעגען געלאָפען און שנעל איהר אָפּגעגעבען אַ קוש אין די ליפּען.

זי האָט אונטערגעזאָגט און איהר גאַנץ וועזען האָט געזונגען פון גליק און פרייד. „טייערער עמיל!" — האָט זי אין האַרץ געשעפּטשעט אָהן ווערטער און ווידער האָט זי זיך געלאָזט פיהרען פון איהם.

ער האָט זי איינגעלאַדען אין א דערביי־איגען קאַפע־הויז, וואו עס איז געווען פערדוקט צווישען בוי־מער. זי האָט די איינלאַדונג אָנגענומען און אָט זענען זיי שוין ביידע געזעסען ביי אַ טישעל, געשמועסט און זיך געקוקט איינע די אַנדערע אין די אויגען אַריין. ביידע האָבען געלויכטען פון גליק.

אָבער צייטענווייז איז עמיל אומרוהיג געוואָ־רען, זיך עפּעס פערטראַכט, נאָר ווען זשאַנעט האָט איהם געפרעגט, וואָס ער טראַכט זיך אַזוי, האָט ער עס צוגעזאָגט: עס, גלאַט אַזוי, טייערע! ער האָט געגלעט איהר האַנט, וואָס איז געלעגען אויפ'ן טישעל זיך געשפּילט מיט איהרע פינגער און איהר געזאָגט אַזעלכע וואונדערליכע צאַרטע רייד.

ווען זיי זענען אַרויסגעגאַנגען פון קאַפע־הויז האָט עמיל פלוצלינג אַ שפּרונג געטון צוריק פון דער טיר, אַפּלאָזענדיג זשאַנעט'ס אָרעם. זיין פּנים איז בלאַס געוואָרען, און ער האָט געוואָרפען זיין בליק אין אַלע זייטען, ווי זוכענדיג זיך צו בעהאַל־טען פון עפּעס. אָבער איינזעהענדיג, אַז נים, אַז עס איז פערפאַלען, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און גע־וואַרט.

צו איהם איז צוגעגאַנגען אַנדרע, אַן'אַלטער פאַטשטאַליאָן, אָנגעטון אין זיין יוניפאָרם און, אַ קלאַפּ־טוענדיג עמיל'ן איבער'ן פּלייצע, אויסגעשריען:

— זעה נאָר, זעה עמיל! כ'האָב דיך שוין שיעור נישט דערקענט! אַ גאַנצער פּריאַנט! אַז דו טוסט אויס דיין יוניפאָרם, קריגסטו גאָר אַן'אַנדער פּנים! ווער וועט איצט אויף דיר זאָגען, אַז דו ביסט א פאַטשטאַליאָן?

דער אַלטער האָט געלאַכט און אַ קוק טוענדיג אויף זשאַנעט'ן, האָט ער איהר א גלעט געטון איי־בער'ן באַק און זי איבערגעפרעגט:

— ווען עמיל טראָגט נישט זיין יוניפאָרם האָט ער גאָר אַן'אַנדער פּנים, נישט אמת, שעהנינקע?

זשאַנעט האָט געשוויגען. זי האָט איצט אַלץ פערשטאַנען. עמיל איז דאָס איהר פאַטשטאַליאָן. ער אַליין האָט איהר די בריף געשריבען און ער אַליין האָט זי איהר געבראַכט... ריכטיג! עס שטימט!

זי האָט געוואָלט אין כעס זיין, איהם אויסזיד־לען אָבער עפּעס האָט זי נישט געקענט. ער איז א פערלאָרענער געשטאַנען לעבען איהר און זשאַנעט האָט א טראַכט געטון:

— נו, זאָל זיין אַ פאַטשטאַליאָן!

זי האָט אַ כאַפּ געטון עמיל'ן אונטער'ן אָרעם און אויסגעשריען א פרעהליכע:

— קום, טייערער, לאָמיר געהען אין פּאַרק אַריין!..

(ס ו ף).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
ג
1
טבת תרצ"ג

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3.32

טאג=באטיצע

הלוואה איז מעהר ווי מתנה!

דאס איז בישט קיין נייער אויפטו פון אונ־זער תקופה — ספּעציעל די יודישע תורה און טאַ־קע אויך די יודישע פּראַקטיק האָבען דאָס פון אייביג אָן געוואוסט און זיך טאַקע אַזוי געפיהרט, — אַז וואוילטון, אַ מענשען עפּעס גוטס דערווייזען, איז נישט סתם קיין ריין מעכאַנישע און אויסערליכע זאַך, מען וואָלט געקאָנט מיינען, אַז דאָס איז די גאַנצע וואוילטעטיגקייט: אַנפילען אַ מאָגען און פערטריינקען דעם מאָגען, אַנטון אַ בגד און פערטרייבען די קעלט און נאָך אַזעלכע זאַכען. און דאָס זאָל זיין פולקאָם גענוג, אָבער אין אמת'ען איז עס נישט אַזוי. די משלים, וועל־כע איך ברענג, זענען אַזוי צו זאָגען, די לאָגישע פאָרמולע פון דער וואוילטעטיגקייט, אָבער די אמת'ע, די העכערע פילאַנטראָפּיע איז אַנ'ענין פון גאָר טיפער פסיכאָלאָגיע. סיי דער געבער, סיי דער בעהמער מוזען אין זיך דורכמאַכען אַ טיפען פסי־כאָלאָגישען פּראָצעס אין דער רגע, ווען צווישען זיי קומט פאָר דער אַקט פון פילאַנטראָפּיע. דער נותן מוז דורכגעהן אין האַרצען אַ גאַנצע כוואַליע פון וואַרעמקייט און פון ליבע, ווען ער בעהמט זיך העלפען זיינס אַ „ברודער". אַט טאַקע דאָס איז חסד, ער מוז וויסען און פיהלען, אַז ער האָט פאַר זיך אַ ברודער. מען זאָגט אַ־ויס דאָס וואָרט „מיטלייד" און מ'גיט זיך נישט אָפּ קיין חשבון דערפון, אַז דאָס איז אַ טיף געפיהל. דאָס הייסט טאַקע: מיטליידען, ליידען אַזוי, ווי ווען די פרעמדע צרה וואָלט געווען מיין אייגענע, דער פרעמדער צער — מיין צער, די פרעמדע דאגה — מיין דאגה. און דער מקבל מוז אין זיך דורך־לעבען דאָס געפיהל, אַז אָן איהם איז גומל־חסד אַנ־אייגענער, בישט עפּעס אַ קאַלטער פרעמדער, וועל־כער פיהרט נאָר אויס עפּעס אַ מעכאַנישע, קאַל־טע אַרבייט.

ווען וועלען זיי ביידע, ווי דער נותן און דער מקבל בעהערשט זיין פון אַזעלכע עלעמענטאַרע און טיפע געפיהלען? אַט נאָר דעמאָלט, ווען סיי דאָס פערלאַנגען, די בקשה און סיי דאָס דער־פיהלונג, דאָס ממלא זיין פון דער בקשה, שפּילען זיך אָפּ אין אַנ'אַטמאָספער פון אַלגעמיינער מענשליכקייט. דאָס הייסט, אַז אַלע מענשען קאָנען זיין צומאָל אין דערזעלבער לאַגע.

אַט טאַקע דעריבער האַלט איך אַזוי פון גמי־לות־חסדים, ווייל זי האָט אין זיך דאָס אַלגעמיינ־מענשליכע. יעדער מענש קאָן אַמאָל קומען אין דער לאַגע פון בעדאַרפען אַ גמילות־חסד, אפילו אַ גביר איז צומאָל אין דער דאָזיגער לאַגע, הגם ביי אונז קומט דאָס אויס זעלטענער און דער סכום, וועלכען ער בעדאַרף, איז אַ גרעסערער. דער כאַ־ראַקטער פון דעם פּראָצעס פון גמילות־חסדים איז אָבער תמיד דער זעלבער! מען שענקט נישט קיין מתנות, נאָר מען גיט אַנ'הלוואה, וועלכע דער לוה וועט צוריקצאָהלען.

דאָס איז אונגעהויער וויכטיג, דאָס איז אַ חילוק, וועלכער האָט זיינע וואָרצלען טיף אין דער מענשליכער נאַטור, דער מענש פיהלט, אַז אַ מתנה דערנידריגט איהם, אָבער ביי אַ הלוואה בלייבט ער נאָך אויף דער זעלבער מדרגה, אויף וועלכער ס'שטעהט זיין וואוילטעטער. ביי אַ מתנה שטעהט איין מענש אַקעגען דעם אַנדערען, ביי אַ הלוואה, שטעהען זיי ביידע צוזאַמען איינער נעבען אַנ־דערען. אויב וואוילטעטיגקייט איז, ווי מיר דוכט זיך, אַנגעווענדעטע פסיכאָלאָגיע, זענען די גמי־לות־חסדים - קאַסעס אַ זעהר שאַרפער אויסדרוק פון אָט דער פסיכאָלאָגישער פילאַנטראָפּיע.

געוויס בין איך נישט אַזוי נאַאיוו צו גלויבען, אַז אין די גמילות־חסדים־קאַסעס איז פאַרהאַן דער גרויסער כח צו לעזען די פראַגע פון דער יודי־שער נויט און דער יודישער אָרעמקייט. איך קאָן נישט אויסרעכענען די סכומים, וועלכע וואָלטען דערצו נויטיג געווען. די ראַדיקאַלע לעזונג פון דער יודישער ווירטשאַפטליכער פראַגע אין פּוי־לען קען זיך איבערהויפּט נישט אָפּשפּילען דאָ אין לאַנד גופא. איך פלעג תמיד זאָגען, אַז די יודישע פראַגע אין פוילען — איז אַ פראַגע פון — רייזע קאַסטען.... מיר מוזען האָבען אַנ'אומגעהויערען סכום אויף הוצאות־הדרך, כדי זיך ערגעץ וואו אהינצוטון, וואו מיר וועלען קאָנען זיך, ווי מ'־זאָגט, „איבערשיכטען" עקאָנאָמיש, ד. ה.: מיר מו־זען קאָנען אַריינדרינגען אין גאַנץ אַנדערע, אין פיל, פיל מעהר פּראָדוקטיווע בערופען, ווי די, וועלכע מיר האָבען היינט. דאָס קאָן אָבער נאָר גע־שעהען אין אַנדערע לענדער, אַוודאי ערשט מעכ־לים. און טאַקע דערפאַר קומט היינט צו די הוצ־אות־הדרך נאָך צו די שאלה: וואו אַהין? לעת־עתה איז די גאַנצע וועלט פערשלאָגען מיט ברעטער, ס'איז נישטאַ קיין וואוּאַהין. הייסט עס טאַקע, אַז מען מוז זיך איבערן ווינטער דערהאַלטען, כדי נישט דערטרינקען צו ווערען. און דערצו זענען די ג"ח־קאַסעס אַ זעהר און זעהר ווירקזאַם מיטעל.

באַטיריליך, נאָר דעמאָלט, ווען מ'וועט שטאַרק פערגרעסערן זייער פערנעהם, פערברייטע'ן דעם קרייז פון זייער אַרבייט. דערפאַר מיין איך, אַז יודען האָבען איצט אַ גאָר הייליגען חוב אויסצו־בויען אָט דעם דאָזיגען צווייג פון פילאַנטראָפּיע: נישט שענקען — נאָר לייען. זאָל דער געהאָלפענער וויסען, אַז ער האָט ברידער, וועלכע ליידען מיט זיינע צרות און דאגות און וועלען איהם אַזוי העל־פען, ווי ער וואָלט זיי געהאָלפען, ווען ער וואָלט געקאָנט.

דער גרויסער חוב איז אַצאַ:
אויסבוי'ען די גמילות - חסדים - קאַסעס און
דערהויבען פאַר'ן אונטערגאַנג!!!

דר. יהושע טהאָן.

פון האנדעלס-געריכט

דאָס געריכט האָט אויף דער נעכטיגער סעסיע בעשטעטיגט דעם אָפּמאַך פון דער פירמע „עלפריד וויסטעהובע" (פּעטריקאָווער 148) מיט די קרעדיטאָרען. לויט וועלכען עס ווערט מיט זיי רעגולירט אויף 20 פּראָצענט, אויסגעצאָהלט אין 3 ראַטעס.

* * *

דאָס געריכט האָט איבערגעלאָזט נישט בעט־טראַכטעהייד די ביטע פון ר. ל. ליפּנאָווסקי (שענקעוויטשא 6) וועגען פּראָלאָנגירען די צאָהלונגען אויף 3 חדשים.

* * *

אין דעם ענין באַנקראָט פון אָפּטיק־סקלאַד „ארנא דיעטעל" פּעטריקאָווער 157) האָט דאָס גע־ריכט בעשטימט אַ נייעם 1 וואָכעדיגען טערמין פון קאָנטראָלירען די חובות.

* * *

דאָס געריכט האָט ערקלעהרט פאַר באַנקראָט די פירמע „מענדעל גראַנעק" (וואָלטשאַנסקא 43). אַלס ריכטער קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען דער האַנדעלס־ריכטער, קאַזשימירז ראַשאַק, און אַלס קוראַטאָר — די אַדוו. אננא הענעראַ־וויטש־פּשיבישעוויטש.

גראַנעק איז איבערגעגעבען צו פּאָליציי־אויפזיכט.

* * *

דאָס געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אָפּמאַך פון דער פירמע „אברהם דרעסנער" (אינה. אברהם דרעסנער און אבעל שנער) מיט איהרע קרעדיטאָרען — 20 פּראָצענט, אויסגעצאָהלט אין 4 האַלב־יעהר־ליכע ראַטעס — אנערקענענדיג דעם באַנקראָט פאַר בערעכטיגט.

* * *

אויפ'ן פאָרשלאַג פון ריכטער־קאָמיסאַר מכוח דעם באַנקראָט פון ערמונד וואַשילעווסקי (פּעטרי־קאָווער 152), האָט דאָס געריכט בעשטימט אַ צוויי־טען 4־וואָכעדיגען טערמין, כדי צו נאָכקאָנטראָ־לירען די חובות, מחמת אַ גרעסערער טייל קרעדי־טאָרען האָבען לעת עתה נישט געמעלדען זייערע תביעות.

דער וויצע-פּרעזידענט ווישעלינסקי

בלייבט אָהן אַנ'אַמט און אָהן שכירות

(א) נאָכ'ן ליקווידירען דעם לאַנגדויערנדען סכסוך צווישען דעם מאַגיסטראַט און דעם וויצע־פּרעזידענט ווישעלינסקי. האָט די אָפּאָזיציע מאַכט בעשלאָסען איבערצולאָזען דעם וויצע־פּרעזידענט ווישעלינסקי אויף זיין אַמט.

דער דירעקטאָר פון דער שטאָט־פערוואַלטונג קאַלינאָווסקי, האָט אָבער דערקלעהרט ווישעלינסקי'ן אַז אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון 3 דעצעמבער 1932 וועט זיך די פונקציע זיינע בעגרעניצען בלויז מיטן אנטייל אין די מאַגיסטראַט - זיצונגען, און אַז קיין ספּעציעלען קאַבינעט אין מאַגיסטראַט וועט ער נישט בעקומען.

וואָס שייך דער פראַגע פון שכירות — האָט דיר. קאַלינאָווסקי דערקלעהרט—וועט זי ענדגילטיג ערלעדיגט ווערען אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון שטאָדט־ראַט.

איבערגעריסען די אָקופּאַציע

אין דער „שלעסער-מאַנופאַקטור" אין אָזאָרקאָוו

(2) די אָקופּאַציע פון דער פאַבריק פון דער „שלעסער־מאַנופאַקטור" אין אָזאָרקאָוו איז פערענ־דיגט געוואָרען.

אין רעזולטאַט פון דער קאָנפערענץ, וואָס איז פאָרגעקומען אין אַרבייטס־קאָמיסאַריאַט, אונ־טערן פאָרזיץ פון אַרבייטס־אינספּעקטאָר, ה' וואַיט־קיעוויטש, מיט'ן אנטייל פון די שטרייקענדע און דעם איצטיגען פאַכטער, מאיר פּאָגעל — איז דער־גרייכט געוואָרען אַ פולשטענדיגער הסכם.

צ. א. האָט דער ה' פּאָגעל זיך מתחייב גע־ווען צו לאָזען די פאַבריק אין גאַנג אַנ'ערך דעם 10 יאַנואַר.

די אַרבייטער זענען דעריבער אַוועק פון דעם „אָקופּירטען געביט".

ווי מ'גיט איבער, האָבען די אַרבייטער, וואָס האָבען אַדורכגעפיהרט די אָקופּאַציע, די לעצטע טעג געפיהרט די „מלחמה" ביי זעהר שווערע בעדינגונגען, ווייל די קויהלען האָבען זיך אויסגעלאָזט, און די „אָקופּאַציע" פון דער פאַבריק איז אָנגעגאַנגען ביי אַ ביטערער קעלט...

מען האָט זיך גאָך נערוועזע דערזעהן, וואָס משפחה־לייט פון די שטרייקענדע, פלעגען זיי קומען פערבייטען, און יענע פלעגען דערווייל צולויפען אַהיים זיך אָנוואַרעמען.

„געסקינטשעט" דאס יאָהר

מיט אַ נאַכט פריהער מיט אַ געהויבענער שטימונג

(2) עהערנעכטען, נאָך 11 אַ זייגער אין אָוועגד זענען אין רעסטאָראַן אויף פּיעטריקאָווער 163 געקומען די צוויי ידידים: וולאַדיסלאָוו יאַ־קוצקי (אַבראַמאָווסקיעגאָ 11), און וולאַדיסלאָוו שער (ראַדוואַנסקא 11) און זיך גענומען רייבען אַנ'ערב - ניי - יאָהר־סעודה, שטאַרק בעטראָפּט מיט בראָנפען...

אַז דער זייגער האָט געשלאָגען 12, האָט מען זיי אויפגערופען, זיי זאָלען בעצאָהלען דעם חשבון — 12 זל. מיט 75.

די ביידע לייט האָבען זיך דאַן אָנגעהויבען צו אָמפּערען, ווער פון זיי עס דאַרף בעצאָהלען דעם רעכענונג, און פון הויכע רייד איז מען גאַנץ שנעל אַריבער צו בענקלעך און מעסער'ס...

אין רעסטאָראַן איז ענטשטאַנען אַ פּאַניק און אַז אויף דעם טומעל איז געקומען צולויפען דער פּאָליציאַנט יוזעף טשעשעלסקי (6 שיערפּיען 78), האָט ער אויך געכאַפּט די ריכטיגע קלעפּ.

סוף כל סוף זענען אָנגעקומען נאָך פּאָליציאַנ־טען, וועלכע האָבען ענטוואָפענט די שיכורים און צונויפגעשטעלט זיי האַרבע פּראָטאָקאָלען.

צי וועט קוטשיאַק געשטעלט ווערן פאַר אַ שטאַנד=געריכט?

(א) נעכטען איז ענדגילטיג פערענדיגט גע־וואָרען די פאַר־אויספאָרשונג אין דעם ענין ראָ־מאַן קוטשיאַק און זיינע מיטהעלפער.

די מאַטעריאַלען זענען אַריבערגעשיקט געוואָ־רען אין דער פּראָקוראַטור ביים קרייז־געריכט און מאָרגען מאָנטאָג, וועט דעצידירט ווערען, צי די שולדיגע וועלען געשטעלט ווער'ן פאַר אַ שטאַנד־געריכט.

פינף קינדער פון דער גאַס

ווערען געמשפט פאַר גנב'ענען ברויט

(2) נעכטען זענען פאַרן קרייז־געריכט גע־שטאַנען די 5 יונגע שקצים: וולאַדיסלאָוו כאַטשע־יעווסקי, סטאַניסלאַוו לענגאצקי, גוסטאַוו שטראָבעל, יוזעף סאַבטשינסקי און מאַקס קראַטאָכווילאַ, וועלכע האָבען אַ לענגערע צייט זיך פערנומען מיט גנב'ע־נען ברויט און אַנדערע געבעקסען פון בעקער־פורגאַנעס.

אויפ'ן פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די אַלע בעשולדיגטע זענען קינדער פון דער גאַס, וואָס ווערען אויפגעכאַוועט אָהן אויפזיכט און שוץ פון משפחה.

זומער האָבען זיי „געוואוינט" אין קאָרן, אין די וועלדער און פעלדער נעבען לאָדז, און ווינ־טער — אין ציגעלניעס, ליים־גרובען א. אַ. וו.

זיי האָבען זיך מודה געווען אין זייערע פער־ברעכען, אָבער דאָס ברויט האָבען זיי געגנב'עט נישט צו פערקויפען, נאָר צו שטילען דעם אייגע־נעם הונגער...

דאָס געריכט האָט אייגעם פון זיי, מאַטשיע־יעווסקין פרייגעשפּראָכען און די איבעריגע פיר פער'משפט צו 6 חדשים טורמע יעדערען.

אַריינגעפיהרט דעם אייגענעם ברודער

מיט אַ פאַלשען וועקסעל אויף 150 זלאָטעס

(2) איינער ראָבערט מילער האָט זיך געהאַט צו פערענטפערן פאַר'ן געריכט דערפאַר, וואָס ער האָט געלאָזט אין גאַנג דעם נערטנער, זאַכאַריאַש וואַיטשעכאָווסקי'ס אַ וועקסעל אויף 150 זלאָטעס.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער דאָזי־גער וועקסעל איז אַ געפעלשטער", און אַז „אויס־געפערטיגט" האָבען איהם ראָבערט מילערס אַ ברו־דער: טעאָדאָר מילער און זיין שוועגערין, אַננאַ.

דאָס האָט זי געפעלשט וואַיטשעכאָווסקי'ס חתימה, און טעאָדאָר האָט דאָס וועקסעלע דיס־קאָנטירט ביי ראָבערט'ן, וועלכער האָט געשעפטע מיט וואַיטשעכאָווסקי'ן.

דאָס קרייז־געריכט האָט דעריבער געמשפט נעכטען טעאָדאָר'ן מיט אַננאַ'ן, און זיי האָבען בעקומען אַ פּסק צו 6 חדשים זיצען — וואָס איז זיי מחמת אַמנעסטיע געשענקט געוואָרען.

אַזאַ פּייך געוועטעל...

(א) אין דאָרף טשעמנאָוויצע, לאָדזשער קרייז, האָט זיך דער 26־יעהריגער פויער, פּיאָטער יאַושעמ־באָווסקי בעוועט מיט זיינע קאָלעגען, אַז ער וועט „מיט איין טשאַנג" אויסטרינקען אַ ליטער אָקעוויט.

ער האָט זיין געוועט טאַקע אויסגעשפּילט, אָבער — נאָכ'ן אויסטרינקען דעם ליטער בראָנפען איז ער באַלד געבליבען ליגען אויפ'ן אָרט אַ טויטער.

פּעלץ-וואַרעז

קען מען קויפען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועהמ־סטע בעדינגונגען נאָר ביי דער לאַנגיעהריגער פירמע

L. B. FEFER, Wschodnia 42, tel. 178-04

בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט.
די אַרבעט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און ריינעל.

די סוחרים-פעראיינען געגען דעם הערינג-קארטעל

(אג) אין פערשידענע סוחרים-פעראיינען איז לעצטענס בעטראכט געווארען די פראגע וועגען דער טעטיגקייט פון דהערינג-קארטעל אין לאדז.

ווי עס ווייזט זיך ארויס האט דער הערינג קארטעל ארויפגעשרויפט די פרייזען, אז דער דאזיגער ארטיקעל ווערט כמעט נישט צוגענגליך פאר די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. בעת מיט א פאר וואכען צוריק זענען אין קארטעל פארגעקומען רייבונגען זענען די פרייזען באלד געפאלען אויף 25 פראצענט, ווי נאר עס איז צוריק געווארען שלום, זענען די פרייזען תיכף ווידער צוריק געשטיגען.

די סוחרים-פעראיינען האבען דעריבער בעשלאסען אונטערצונעהמען אנ'אקציע אויף איינער האנד ביי דער מאכט מיט'ן ציל אדורכצופיהרען א רעוויזיע פון די מעטאדען פון קארטעל.

דער עקספארט פון דער פוילישער גומי-אינדוסטריע

(אג) ווי בעוואוסט ארבייט די פוילישע גומי אינדוסטריע אויך פאר'ן עקספארט. ביזאיצט איז דער עקספארט געגאנגען הויפטזעכליך אין די איראפעאישע לענדער. איצט בעמיהען זיך די גומי-אינדוסטריעלער צו בעהערשען אויך די מערק מחוץ איירעפא. אין שייכות דערמיט האט א גרויסע גומי-פאבריק איינגעארדענט צוויי פערטרעטערשאפטען אין ביידע ספערען פון קאנגא אין אפריקא.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) מארגען דיזשורירען: מ. קאספערקעוויטש, זגערזשער 54; י. סימקיעוויטש, קאפערניקא 26, י. זונדעלעוויטש, פיעטריקאווער 25; מ. ליפיעץ, פיעטריקאווער 193; ריכטער און לאבאדא, 11-טער ליסטאפאד 86.

בעגנב'עט אנ'אויסלענדעריו

(2) עהערנעכטען בייטאג האט מען בעגנב'עט די וואוינונג פון דער פראנצויזישער בירגערין, זוזאנא באנוועיע (אויף וואולטשאנסקא 237).

די גנבים האבען צוגענומען געשיר פאר אנ'ערך 500 זלאטעס אין מזומן און 100 פראנצויזישע פראנק.

די פאליציי האט אונטערגענומען ענערגישע שריט, און דעמזעלבען טאג נאך האט מען ארעסטירט די צוויי שוועסטער מאריא און יוסטינא בענדזשיק, ביי וועלכע מ'האט געפונען דאס געשיר.

דאס געלד איז שוין ביי זיי נישט געווען.

זעלבסטמארד פאר נויט

(2) מחמת גרויסער נויט און עלענד האט זיך גענומען דער 66-יעהריגער ארבייטער וואלרי גלישטשינסקי (11 ליסטאפאד 146) ארייננעשאסען 2 קוילען אין קאפ אריין.

אין א גוססן צושטאנד האט מען איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאר'ן טעראריזירען פויערים אויפ'ן גרינעם מארק

(א) א לענגערע צייט האט אויף דעם גרינעם מארק טעראריזירט די דארטיגע שטיער, דער אזארקאוער איינוואוינער, דער 35-יאהריגער אנטאני יוזעפאוויטש, וועלכער פלעגט ספעציעל אראפקומען פון אזארקאוו אין די מארק-טעג און אויספרעסען קלענערע און גרעסערע סומען ביי די פויערים, פאר'ן רעכט צו האנדלען..

נעכטען האט ער דערפאר בעקומען פון געריכט א פסק — א יאהר טורמע

אזא מיד „ביי-יאהר"-מתנה פאר די אנגעשטעלטע פון „שייבלער און גראהמאן"

(2) ווי מיר דערוויסען זיך האבען אלע אנגעשטעלטע (גייסטיגע ארבייטער) פון דער פירמע „שייבלער און גראהמאן" בעקומען נעכטען קינדיגונגען.

די קינדיגונגען האבען אויך נישט אויסגעמיטען די דירעקטארען.

אייניגע פון די אנגעשטעלטע האבען שוין אפילו בעקומען אויסגעצאהלט פאר 3 חדשים, וועלכע זיי וועלען נישט דארפען אפארבייטען.

די ידיעות וועגען פערברייטערען די פראדוקציע אין דער דאזיגער פירמע פון דעם 9-טען יאנואר אן, בעשטעטיגט זיך, אבער ס'איז לעת עתה נישט בעוואוסט, וויפיל ארבייטער עס וועלען ווערען בעשעפטיגט.

לוסטראציע פון אמטען אין קאליש

(2) זייט עטליכע טעג ווייל'ט אין קאליש א מיניסטעריאלע קאמיסיע, וואס פיהרט אדורך א לוסטראציע אין די אמטען.

די דאזיגע לוסטראציע ווערט אדורכגעפיהרט אין דער קאלישער אפטיילונג פון מלוכה-אמט פאר ארבייטס-פערמיטלונג, אין דער אפטיילונג פון געזעלשאפטליכער שוץ ביים מאגיסטראט און און רעפעראט פאר געזעלשאפטליכער שוץ ביי דער קרייז-סטאראסטווע.

בע'גנב'עט א באנק אין ווילעלון

סיין גרויסע זיבען זאכען האבען אבער די גנבים נישט צוגענומען

(2) עהערנעכטען ביינאכט האבען זיך גנבים מיט נאכשליסלען אריינגעקריגען אין דער קאאפעראטיוו-באנק אין ווילעלון, געעפענט די אייזערנע קאסע און ארויסגענומען 100 רובעל אין גאלד, 90 דייטשע מארק אין גאלד, און עטליכע צעהנדליג זלאטעס.

די ביכער, דאקומענטען און וועקסלען האבען זיי איבערגעלאזט.

עס ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג.

אפילו צו אזא זאך דארף מען האבען ספריט און שכל...

(א) אין קאלאניאל-געשעפט פון וואצלאוו טאמאטשינסקי (11. ליסטאפאד 11) איז געקומען א געוויסער פעדשוין און דערקלערט, אז דער ד"ר נאדעל (פון פאמארסקא 7) האט איהם געשיקט מאכען דעם איינקויף אויף ניי-יאהר.

מען האט איהם געגלויבט, צוגעשטעלט א וואזשנע פעקעל מיט כל טוב, און שפעטער — אז מ'איז געקומען מיט'ן חשבון צום ד"ר נאדעל, האט מען זיך דערוואוסט, אז דער ד"ר נאדעל ווייסט נישט פון דער גאנצער מעשה.

פאליציי זוכט.

נייער אוניפארם איז געריכט

(א) פון דעם 1. יאנואר 1933 ווערט אין די געריכטען איינגעפיהרט א נייער אוניפארם פאר די ריכטער, פראקוראָרען, אדוואקאטען און פערטיידיגער.

גוט מארגען!

1 יאנואר 1933

היינט א יאהר, זענען מיר, פונקט ווי היינט, געשטאנען פאר'ן ערשטען ניים קאלענדאר-בלעטעל פון יאהר 1932. און מיר האבען זיך געווינשען: אז דאס נייע יאהר 1932, זאל זיין א בעסערס פון 1931.

פון דעם פערגאנגענעם יאהר, האבען מיר, יודען, נישט געהאט קיין גרויס נחת; ס'איז געווען א יאהר פון אנטי-יודישע עקסצעסען; עקסצעסען אין לעמבערג, עקסצעסען אין קראקע, עקסצעסען אין ווארשא, עקסצעסען אין בערלין, עקסצעסען אין ווינען—און צו די אלע עקסצעסען איז נישטא צו עסען....

נישט בעסער איז דאס יאהר 1932 געווען פאר'ן מסחר; ס'איז געגאנגען אנצוואוייזען אויף די צאהל באנקרוטען, וואס.... האלט זיך אין איין פערקלענערען. די לעצטע וואכען איז שוין קיין איין „נאדזור" נישט געווען, ווייל... ווייל... סוחרים האבען נישט די נויטיגע פאר זלאטיס, וואס מ'דארף איינצאהלען „קאשטי סאנדאווע".... נו, מאכט מען זיך נישט קיין „נאדזורען", און מ'צאהלט אויך נישט!...

הקיצור, דאס יאהר 1932, איז געווען א נישט קיין פויגעלדיגס. אזוי אין דער אלגעמיינער פאליטיק, ווי אין דער יודישער פאליטיק, אפילו אמעריקע האט נישט געהאט קיין גרויס נחת פון יאהר 1932 — אנשטאט די דעצעמבער-ראטעס, האט זיך בעקומען — נאטעס... נאטעס זענען אויך אן ארטיקעל, נאר צו קיין געלד קומט עס פארט נישט...

פונקט ווי היינט א יאהר, שטעהען מיר אויך היינט פאר'ן ערשטען בלעטעל פון נייעם קאלענדאר און מיר ווינשען זיך: א גוט יאהר. —

זאל דאס נייע יאהר 1933, זיין א בעסער פון דעם פערגאנגענעם יאהר — 1932 — הלוואי טאקע דיסער!

אב — נעק.

ליקווידירט א פאבריקעל פון פאלש געלד

(2) לעצטענס האט די זיכערהייטס-מאכט אין וויערושאוו ליקווידירט א פאבריקעל פון פאלשע מטבעות.

א רייה פערזאנען איז ארעסטירט און ס'איז קאנפיסקירט געווארען א גרעסערער סכום פאלשע מטבעות.

די פאליציי-מאכט איז זיך משער, אז אין דער דאזיגער אפערע זענען פערמישט א סך פערזאנען, און אז די פעלשער-באנדע איז אויסערגעוועהנליך גוט ארגאניזירט.

אין שייכות דערמיט ווערען דערווייל די נעמען פון די ארעסטירטע נישט פערעפ'ליכט.

יודיש טעאטער „סקאלא", שרודמיעסקא 15

גאסטשפילען פון די ליבלינגע, אונזערע בני-עיר

די טעמפעראמענטפולע סוברעטין
חנה לערנער

דער פענאמענאלער זינגער-ארטיסט
דוד זיידערמאן

צוזאמען מיט'ן גאנצען אנסאמבל.

אלע זענען ענטציקט! היינט, זונטאג, 9 אווענט היינט! אלע זענען בעגייסטערט!

גרויסע מעלאדישע אפערעטע פון רבניש-דארפישן לעבען אין 3 אקטן

אונזער רביניו

20 נומערן פון די שענסטע חסידיש-רבנישע פערל-מוזיס.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

ר. איזראעל
משפחות אין פלאמען
סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(57

ביאלאפאלסקי האט אוועקגעלעגט דאס טרייבעל פון טעלעפאן און ער האט זיך פערטראכט:

— די באראנין גוטאר? די דאזיגע פראנצויזישע בעריהמטהייט? מיט וועלכער עס קלינגט די גאנצע וועלט, איז דאס בכלל מעגליך? און ער האט דאך פון איהר בעקומען די עלויבּיש צו בעזוכען אין איהר האטעל, איז דאס מעגליך, אז די זאל נישט האבען אין וואַרשא קיין שום כערעהרער און פריינד, אז קיינער זאל זי אפילו נישט האבען אפגעווארט ביי דער באהן.

דאס איז אלץ פאר ביאלאפאלסקין געווען אונפערשטענדליך און מיט דעם חוש פון אנ'אויספארשונגס-ריכטער האבען איהם אנגעהויבען איינצופאלען פערשידענע פערדעכטיגע זאכען, ווער ווייס צי זי איז נישט עפעס א שפיאנין? ווער ווייס צי דער נאמען איז נישט אויסגעטראכט. די אלע בעטראכטונגען האבען איהם ארויפגעברענגט דעם געדאנק, צי ס'איז נישט גלייכער, אז ער זאל זיך גלייך דערוויסען פון דער דאמע, ווייל דא שמעקט מיט א סקאנדאל און אפשר מיט א גאר גרויסען. דער ריכטער האט געזוכט א פלאן פון דיין ווייטערדיגער טעטיגקייט אין דער הינזיכט, די זעלטענע שענהייט פון דער דאזיגער פארנעהמער דאמע האט איהם נישט געלאזען רוהען און ער האט בעשלאסען איבערצוווארטען איין טאג און דאן אוועקגעהן אין האטעל „איראפא" אויף א בעזוך צו דער פרוי באראנין גוטאר. דער ריכטער האט פון די צייטונגען גאנץ גוט געקענט די געשיכטע פון דער באראנין, אייגע פון די רייכסטע מענשען אין פאריז, האט זי לעצטענס פערפיהרט א ליבע מיט איינעם פון די העכסטע מלוכה-מענער און צוליב דעם איז געקומען צו אנ'אונגעהויערער סקאנדאל. דער ריכטער האט געמוזט צוגעבען, אז אלץ וואס מ'האט געשריבען וועגען דער שענהייט פון דער באראנין איז אויף א האר נישט געווען איבערגעטריבען. נאמיליך, אויב דאס איז ווירקליך די באראנין גוטאר. מיט דער גרעסטער אונגעדולד האט דער ריכטער ערווארט אויפ'ן נעכסטען טאג און ארום 12 א זייגער פארמיטאג איז ער מיט א טאקסובקע צוגעפאהרען צום האטעל „איראפא". ער האט זיך אינפארמירט וואו די באראנין וואוינט און איז מיט דער יונגע ארויפגעפאהרען אויפ'ן ערשטען שטאק, און דאס לייכט אנגעקלאפט אין דער טיר.

— אריין! האט זיך פון דארט געהערט אויף פראנצויזיש.

ביאלאפאלסקי האט געעפענט די טיר און זיך טיף פערנויגט צו דער באראנין, וועלכע איז געלעגען אויף דער קאנעטקע און געלייענט א בוך.

די באראנין האט אנגעקוקט דעם אריינקומענדען, האט בלויז א שמייכעל געגעבען און האט אפילו נישט געענדערט די פאזע, זעהט אויס, אז זי האט בעמערקט זיין אונדערייסטקייט און האט געזאגט:

— געהט נעהנטער, וואס שטעהט איהר ביי דער טיר.

— ענטשולדיגט מאדאם, וואס איך האב אזוי שנעל אויסגענוצט אייערע העפליכע ערלויבעניש אייך צו בעזוכען, אבער גלויבט מיר, אז איך האב אנדערש נישט געקענט.

— אזוי גאר? איהר האט נישט געקענט, פאר וואס האט איהר נישט געקענט. און איבעריגענס, פון וואנען האט איהר געוואוסט מיין נאמען. איך האב דאך אייך בפירוש נישט געזאגט מיין נאמען, אזוי דוכט זיך מיר יעדענפאלס.

— אמת, איהר האט מיר נישט געזאגט אייער פאמיליען-נאמען, אבער פאר א מענש, וועלכער ציל עפעס זעהר שטארק, איז נישט פאראן קיין שום שוועריגקייט, וועלכע מ'זאל נישט קענען איבערוויגדען.

— איהר זענט זעהר דרייסט און איהר האט מוט, מיין הער, דאס געפעלט מיר ביי יעדען מענש...

— און ספעציעל ביי א מאנספערשוין, האט דער ריכטער איבערגעשלאגען.

— א מאנספערשוין האט לעת-עתה ביי מיר נישט קיין גרעסערען ווערט ווי אנ'אנדערער מענשליכער געשלעכט.

— איהר בייסט מאדאם.

— אזוי מוז מען, איבריגענס, וואס שטעהט איהר ביי דער טיר, פארוואס געהט איהר נישט ווייטער.

דער ריכטער האט זיך דערנעהנטערט צו דער קאסעטקע און גענומען די האנד, וועלכע זי האט ארויסגעשטרעקט צו איהם און אויפגעגעסט דארט א קוש.

די באראנין האט אלץ נישט געענדערט די פאזע און האט שעלמיש געפרעגט.

— איהר האט זיך געוויס פערוואונדערט, וועז איהר האט דערהערט מיין פאמיליען-נאמען.

— ניין, גארנישט, פארוואס!?

— דוכט זיך, אז די צייטונגען, אויך אייערע, האבען אזוי פיל געשריבען וועגען מיין בעשיידענע פערזאן, אז יעדעס קינד דארף מיך שוין קענען.

— דעם אמת, האב איך ווירקליך זעהר פיל געהערט וועגען אייך, אבער איך וויל דערמיט נישט זאגען, אז איך בין איבעראשט פון אייער חיוס אין ווארשא.

— אויב אזוי, איז נאך בעסער, זעהט אויס, אז איהר האלט מיך נישט פאר א גרויסע פערזענליכקייט און דאס פרעהט מיך זעהר.

— אבער מאדאם, איך האב נישט דאס געמיינט....

— איהר דארפט זיך נישט פערענטפערען, ווייל דערמיט פערגרעסערט איהר נאך אייער לאגע און פערהעלטעניש צו מיר, איהר מוזט וויסען, אז מ'זאגט דאס איך בין אנ'עקסצענטרישע פרוי, אנ'אריגינאל, וועלכער האט ליב ס'זאלען מיט איהר געשעהען אונגעוועהנליכע זאכען. אזוי איז עס טאקע, איך האב פיינד דאס גרויע, אלטעגליכע. דערמיט קען איך זיך נישט צופרידענשטעלען.

— די צייט איז אזעלכע מאדאם, יעדער איינער פון אונז שטרעבט צו עמאציעס, נאך אויסערגעוועהנליכע פאסירונגען, נאך פלוצלונגע געשעהענישען און איבערקעהרענישען.

— א, ניין, מיין הער, דאס איז שוין פילאזאפיע און דאס האב איך פיינד, נישט די צייט איז אזעלכע, מיין הומאר, מיין כאראקטער איז נישט צוגעפאסט צו דעם געוועהנליכען, צו דעם מאסענהאפטען, מיר אימפאנירט עפעס גאר אויסטערלישעס און מעג דאס זיין אפילו פערבונדען מיט דער גרעסטער געפאהר.

(פארטזעצונג קומט).

עפּענטליכער ענטפער

פון דאזאר מ. ח. רומקאווסקי דעם פּרעזעס לייבעל מינצבערג

(בריף אין רעדאקציע)

צו דער רעדאקציע „נייער פאלקסבלאט"

געעהרטער הערר רעדאקטאר!

ערלויבט מיר צו געבען אין אייער חשיב'ער צייטונג פאלגענדעס, פארוואס איך דאנק אייך פאראויס.

אויף דער לעצטער זיצונג פון קהלה-ראט, בעת'ן בעטראכטען דעם בודזשעט פאר'ן קומענדיגען יאהר, ביי דער אבוועזנהייט פון דער ציוניסטישער פראקציע, האט איהר אין אייער דרשה וועגען די גרויסע „טובות און ישועות" וואס איהר האט געבראכט דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג און וועגען וועלכע מיר וועלען נאך האבען די געלעגענהייט באריכות זיך אדורכצושמועסען, אנגעוויזען אויף צוויי געוואלדיגע „חטאים" וואס איך בין בעגאנגען:

חטא נומער 1: איך זאל מכלומרשט האבען אינטערווענירט וועגען א קרקע פאר מיינעם א פער שטארבענעם קרוב און דערמיט געזאלט ברענגען שאדען דער קהלה. עס איז שקר וכזב—נישט איך האב אינטערוועניערט און נישט דער פערשטארבענער איז מיין קרוב. אין דער ווירקליכקייט שטעלט זיך די זאך פאר גאנץ אנדערש: עס איז געשטארבען א מוסר — א עלטערע פרוי—פון א פאמיליע, וואס איז מיר גוט בעקאנט. די פרוי האט זיך אויפגעהאלטען ביי איהרס אנ'איידעם און איך האב געפינען פאר נויטיג נישט צו דערלאזען צו רייסען ביי דער פאמיליע, ווי עס פראקטיצירט זיך, ליידער, אין אונזער קהל־שטיבעל. ה' הענעך בערגער האט נעמליך פערלאנגט טויזענד זלאטעס פאר דער קרקע, איך אבער האב נישט דערלאזט צו געבען מעהר ווי 600 זלאטעס. הויפטזעכליך איז מיר געגאנגען דערין, אז די פרוי וואס שטאמט פון א זעהר מיוחס'דיגער פאמיליע, זאל בעקומען א בכבוד'ע קרקע. בעת די אונטערהאנדלונגען איז אויך געוועזען אנוועזענד דער געוועזענער דאזאר ה' ראובן האפמאן וועלכער איז אויך געקומען וועגען דאזיגען ענין.

פאר דערוועלבער צייט מאכט זיך, אז דער מלאך המות שטעלט אפ א בעזוך נאך ביי א אנ־דערער עלטערע פרוי, וואס האט זיך אויפגעהאלטען ביי אנ'איידעס, וואס געהערט אבער צו אייערע טרייע משרתים, זיצט אין דער שאצונגס־קאמיסיע און הגם ער איז פיל פערמעגליכער פון מיין מכלומרשט קרוב, צאהלט ער דאך נישט מעהר ווי 150 זלאטעס שטאט און פאר דער קרקע האט מען פון איהם גענומען אהן אינטערווענצען בסך הכל 200 זלאטעס. פרעגט זיך די קשיא: ווער ברענגט מעהר שאדען דער קהלה קאסע — איך אדער איהר מיט אייערע מענשען ה' מינצבערג.

חטא נומער 2: „העלענובעק" זאל מכלומרשט האבען אויסגענוצט די קהלה נעמענדיג בעצאהלט 40 זלאטעס א חודש פון דער קהלה פאר אנ'אונטערגעווארפען קינד אויף דאן, ווען דאס קינד איז שוין נישט געווען אין אינטערנאט. זאגט האט איהר אונט ערשטראכען אין אייער דרשה, אז איהר האט וועגען דעם פאקט געוואוסט אנדערהאלבען יאהר און דאך בכיון געהייסען אויסצאהלען כסדר די דאזיגע סובסידיע, כדי צו בעזארגען זיך לכתחלה אויף א שעת הכושר מיט אנ'ארגומענט געגען מיר אלס פערטרעטער פון „העלענובעק". קוואליפיצירט זיך דען נישט אזא מאס אלס מיאוסע פראוואקאטארישע האנדלונג? צי מעג א קהלה-פרעזעס זיך ערלויבען מפקיר זיין קהלה־געלדער נאר מיט דעם איינציגען צוועק כדי צו קאנען שפעטער אויסנוצען דאס אין קאמף געגען דעם געגנער — ווייל אנדערע כשרע מיטלען זענען ביי אייך נישט בנמצא?! אויף אזא מיאוסע האנדלונג בלייבט איבער נאר צו רעאגירען אויף אזא אופן ווי מען רעאגירט געוועהנליך אויף א פראוואקאציע.

פ. ס. א גענויע אויפקלערונג פאר דער עפענטליכקייט וועגען דעם דאזיגען „פערברעכען" פון העלענובעק וועל איך געבען ביי דער נאהנטסטער געלעגענהייט.

מיט דרך ארץ

מרדכי חיים רומקאווסקי.

פאר דער מכבי'ה־דע אין זאקאפאנע

אלע אונזערע לעזער זאמלען די קופאנען פון „נייעם פאלקסבלאט" צו געווינען 2 אומזיסטע רייזעס אויף דער ווינטער-מכביה'דע קיין זאקאפאנע.

אונגארישע מאנשאפט וועט זיכער קומען צו דער מכביה'דע

ס'איז שוין זיכער, אז די אונגארישע עקספּעדיציע וועט אנטיילנעהמען אין דער ווינטער־מכביאדע אין זאקאפאנע, נישט נאר די בודאַפעשטער יודישע קלובען וועלען אנטיילנעהמען אין דער מכביאדע, נאר אויך אלע פראווינצער קלובען. מען דארף צוגעבען, אז די יודישע ווינטער־ספּארטלער פערנעהמען אין אונגארן די אנגעזעהענסטע ערטער.

מיקענברון איז אין גוטער פארם

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט קומט קיין זאקאפאנע צו דער ווינטער־מכביאדע דער פוילישער און טשעכישער בארטען־מייסטער — הענריק מיקענברון. מיקענברון געפינט זיך אין א זעלטענער פארם און זיין אויפטריט אויף דער מכביאדע, וועט זיכער געהערען צו די עמאציאנעלסטע מאמענטען.

קופאן נומער 6

צום קאנקורס פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט"

די זוכי־בגורל בעקומען אומזיסטע רייזע דירה, ערשטקלאסיגע בעשפייזונג און ארייננאנג אויף אלע אימפרעזעס אויף דער גראנדיעזער ווינטער - מכביה'דע קיין זאקאפאנע.

ביי שטוהל־פערהאלטונג

אונגעמערלייב - בלוט-איבערפילונג, קאנגעסטיאנען, קרעמפּ־שמערצען, אטעם-נויט, הארץ-קלאפּען, מיגרענע, שווינדעל בעמיטס-פערשטימונג, בעווירקט דאס נאטירליכע ביטערוואסער

Franciszka Józefa

אויסגעצייכנעטע דארם-ענטלערונג, פרייע קאפּ און רוהיגען שלאף. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד אפט.

זיך אויפגעהאנגען אין ארעסט

(2) אין באלעסלאוויצע, וואלוזשער קרייז, האט פּאליציי ארייגעזעצט אין ארעסט דעם 24־יעהריגען סטעפאן גורעצקי, וועלכען מ'איז חושד געווען, אז ער האט גע'גנב'עט א ראווער און א אנדער ביקס, וועלכע ער האט געוואלט פערקויפען.

בעת ער איז אליין איבערגעבליבען אין ארעסט האט ער צוגעבונדען זיין שאליק צו דער פענסטער־קראטע און זיך אויפגעהאנגען.

מ'האט איהם ארונטערגענומען א טויטען.

„אנ'אקס פאר א גראשען"

שטורמישער ערפאלג פון דער נייער פרעמיערע אין „אראראט"

ווי ס'איז געווען צו דערווארטען, האט די נייע פרעמיערע אין „אראראט", א. נ. „אנ'אקס פאר א גראשען" — גלייך מיט דעם ערשטען דער מאנסטרירען, איינגענומען דעם לאדזער טעאטער־עולם, וואס האט אויף די ערשטע פארשטעלונגען בעראנקט די יונגע קינסטלער מיט שטורמישע אוואציעס.

איינס נאך איינס, געקליבען און געפּערלט, בילדען די נומערן א לעבעדיגען בונטען קראנץ פון ליכטיגער פרייד פון וויץ, הומאר, געזאנג און טאנץ, וואס הייטערט אויף דעם עולם און מאכט איהם פערגעסען אין די טאג־טעגליכע לארג.

היינט ווערט געשפּילט 2 מאל: 8 און 10 אוו.

א יעגער, וואס האט דער־שאסען — זיך גופא

(2) דער איינוואוינער פון דארף זאגוזשאנ, וואלוזשער קרייז, סטעפאן מאטע, איז ערגעצוואגען ארויס אויף יאגד, און מחמת אומפארזיכטיגקייט (ער האט געהאלטען אין טאש דעם אנגעלאדענעם פלאווער) האט ער זיך דערשאסען אויף טויט.

היינט אין די פּוילישע טעאטערס

שטאטיש טעאטער: „שריי כינע".

קאמערעל־טעאטער: „מעדאר".

פאפולארני טעאטער: „די גרעפין־אמאשקע".

הליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א שטוב מיט א קוך מיט בעקוועמליכקייטען זאזארט צו פערדינגען ביי בערקאוויטש, סקווערע וועגאס 20.

פערשידענעס

דער שוחט חיים דוד ריבאק, וועלכער איז תחת השגחת וצד הכשרות דפה, וואס האט געוואוינט פאנסקא 44 האט זיך איבערגעצויגען אויף קילינסקיעגא 34. 5644

בוכהאלטעריע, פיהרען האנדעלס - ביכער, לערנט אויס פולשטענדיג פאר 30 זל. מאשין-שרייבען לערנט אויס גרינדליך פאר 10 זל. ביורא „קאדעקספאל" צעגעלניאנע 25. 5660

Motory elektryczne nowe i używane okazyjnie. Najtańsze źródło, Naprawa przewijanie motorów, toczenie panewek wyrób ruszników kolektywów. Instalacje elektryczne inż. Reicher Południowa 28 tel, 21.000 5659

Fabryka żarówek regenorowanych w Łodzi poszukuje zdolnych odbiorców w poszczególnych miastach do sprzdaży naszych żarówek i do zakupywania starych przepalonych żarówek. Przedstawiciele i wojażerowie na wysoką prowizję poszykiwani M Szeps, Łódź Magistracka 16

קויף און פערקויף

Sprzedaż likwidacyjna żelazka elektryczne oryginalne zagraniczne „Dux" zł. 17.50 Kociołki elektryczne $1^1/_4$ litra zł. 12.50 „Watt" Narutowicza 16.

Niezwykła okazja! 10 żarówek oryginalnych zagran. gruszkowych „Osram", „Tungsram" etc. 16 do 50 świec za zł. 15 „Watt" Narutowicza 16.

Sypialnię jasną w dobrym stanie tanio sprzedam. Cegelniana 58 m. 4 od 2–3 i 7½–9.

לאקאלען

צו פערדינגען א פראנט-געוועלב אלעקסאנדריסקא 6 ס'קען אויך דינען פאר א שטוב. אינפארמירען ביי ראזזשאל דרעווגאווסקא 16. 5648

ס'ווערט געזוכט צו דינגען א שטוב אלס סובלאקאטאר מיט א בעזונדערען איינגאנג אין דער געגענד פון צעגעלניאנא ביז פשעיאזד. צו ערפאהרען 6 שערפיען 43 ביי צווילך. 5658

2 אינטעליגענטע פריילינס קענען בעקומען לאזשי עווענטועל צו פיהרען א פראצאווניע. צו ערפאהרען פולנאצנא 4, וו. 15. 5655

Do wynajęcia parterowe składy, garaż, warsztat i suche piwnice Południowa 28. 5646

Oryginalny — אכטונג!

גאלדענע ביכער

פון 2.70 זל.

znak fabr.

NIEMEŃSKA FABRYKA Grodno

(בעשאנקען מיט א גאלדענעם מעדאל)

Sklep w Łodzi, Piotrkowska 49

telefon 106-33.

צו פערדינגען א צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען געגען ביליג דירה-געלד. צו ערפאהרען אין דער קאנדיטארייע קליינמאן, גרינער מארק 10.

אהן אפטרעט-געלד איבערצוגעבען א צימער ביליג דירה-געלד צעגעלניאנא 24. וו. 9 פארטער.

צו פערדינגען א גרויסע זוניגע שטוב מיט 2 פענסטער זאפארט וו אלבארסק א 12 פראנט גאדרמאן.

א שטוב מיט א קוך, עווענטועל א בלויזע קוך מיט אלע בעקוועמליכקייטען א בעזונדערען איינגאנג פון זאפארט אפצוגעבען פאר 2 יונגעליים אדער 2 פריילינס אדער א קינדערלאזע פארפאלק פיעטריקאווער 26, וו. 22. 5665

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 4—8 אוונד. פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג

קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען

נעהמט אן פון 5 — 8 אוונד.

זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

צאהן-ארצט

JAKÓB BOTWINIK

נארוטאוויטשא 13, טעל. 111-50

נעהמט אן טעגליך, אויך זונטאג און יו"ט פון 3.30 ביז 10 אוו.

צוגענגליכע פרייזען. פאר אונפערמעגליכע און ארבייטסלאזע — הנחות.

Dr. med. H. Hammer

ספעציאל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקה.

צוריקגעקעהרט.

PIŁSUDSKIEGO 38, tel. 128-39.

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונד.

וויזיט 3 זל.

עקספארט קיין ארץ-ישראל און אריענט

פראדוצענטען פון קאנפעקציע, שטריקווארען, שטרימפ טריקאטאזש, קראוואטען, וועש און גאלאנטעריע וועלכע אינטערעסירען זיך צו שיקען זייערע ארטיקלען צו עקספארטירען, דארפען אפגעבען אפערטע, אונטער „אריענט" אין אדמ. פון דער צייטונג. 5661

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אוונד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארם.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

שנעלער אויסקויף פון פאטענטען

און רעגיסטראציע-קארטען

אויפ'ן יאהר 1933 בעזארגט די ביורא

ב. מאן פיעטריק. 10

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — — פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

ניי=יאהר=איבערראשונג!

פון 1=טן ביז'ן 15-טן יאנואר האט יעדער די מעגליכקייט אויסנוצען די אונגעוועהנליכע געלעגענהייט פון ביליגען איינקויף פרייזען:

ויידענע רעפארמען מיט קורצע גומע	פון 2.45 זל.	אונטער-רעפארמען "Ribana" Macco	פון 1.45 זל.
" לאנגע גומע " " II G	" 3.50 "	וואלענע שארפווארען רעפארמען	" 5.00 "
" טאג-העמדער II G	" 4.20 "	" דאמען-הענדשקעס	" 2.20 "
" נאכט-העמדער מיט לאנגע ארבעל	" 8.80 "	" דאמען-שקארפעטען ספארטאווע	" 2.25 "
וואלענע אונטער-רעפארמען "Ribana" II G	" 3.15 "	" קינדער-רייטהויזן	" 3.50 "
" " " בעסערע סארט II G	" 3.60 "	קינדער-הענדשקעס אויף פאדשעווקע	" 1.15 "
" טאג-העמדער "Ribana" " " " "	" 3.80 "		

צוליב'ן ניי=יאהר שיקען מיר איבער אונזער געעהרטער קונדשאפט די הארציגסטע ווינשעז.

„PAW"

SALON SPRZEDAŻY DETALICZNEJ
Piotrkowska 154. Tel. 141-96.

צו אלע פאליסען-בעזיצער!

די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בעקומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויפגעהערט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען ווענען אלע ארט אינפארמאציעס. וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9–11 צום אסעקוראציע-אינספעקטאר

ה. קאנססער, קאמיענא 9, טעל. 175-88.

בעמערקונג: איך נעהם אויך אן אסעקוראציע פאר פייער און גנבות אויף וואוינונגען, לאגערן, אוטא'ס אין שויפענסטער.
4946

„SANATO"

כירורגיש=וועכנעריי-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריי-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער. ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. ם. קאנטאר.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אוונד, זונטאג פון 9–1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

Dr. S. Kantor

ספעציאליסט פ׳ר הויט, ווענערישע און געשל׳כטס-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אן פון 8—2 נאכמיטאג און פון 4—9 אוונד
זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכם.

Dr. med. JOZEF SZEPS

אינערליכע קראנקהייטען
ספעציאל-ארצט פאר לעבער, דארם און שטאף-וועקסעל-קראנקהייטען
Piłsudskiego 36 (ווסכאדניא) טעל. 224-13
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוונד.

Dr. med. W. Eychner

אקושעריע און פרויען=קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134=72

פערקלענערטע פרייזען

האלטען מיר איין נאך ביז'ן 6. יאנואר 1933

אויסערגעוועהנליכער רייכער אויסוואהל

טיש=וועש

טיכטיכער	פון 2.95
סערוועטעס	" 0.30

דאמען=וועש

טאג-העמדער	" 1.75
נאכט-העמדער	" 3.75

מענער=וועש

טאג-העמדער	" 2.95
נאכט-העמדער	" 4.50
קעלנער	" 0.40
גאטקעס	" 2.75

קינדער=וועש

העמדער פאר מיידלעך	" 0.65
העמדער פאר יונגלעך	" 1.70

טאשען=טיכלעך

הערען	" 0.30
דאמען	" 0.37

וועש צו בעטגעוואנד

סאפעס	" 8.70
ציכלעך	" 3.35
ליילעכער	" 3.65

שטרימף און שקארפעטן

פילדעקאס	" 1.85
זיידענע	" 3.75
שקארפעטען	" 1.35

שערצען

שערצען	" 1.95

גרויסער אויסוואהל פון ווידזעווער סחורות

אויסשליסליכער פערקויף פון
סעקונדא, בראק און רעשטען

מיר עמפפעהלען פון אונבעקאנטער ביז איצט אונזער גאטונג **OK** — הויכער קוואליטעט. —

מיר שיקען ארויס
פעקלעך נאך רוסלאנד
אויפ׳ן יסוד פון אפמאך מיט רוס. האנדעלס-פערטרעטערשאפט ז.ס.ר.ר.

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליסעס אין גוף פאר הויזערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס ווי אזוי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל געזענע הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גאם דורך הרויסע פראפעסארן מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראבירעקינג בעוויזעניען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, ליידענגען מיט הייל-גארמעטען און ספעציעל רשמען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס, ספעציעלע איינלאגען און די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע פירען. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיסלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאנק דעם ה' דיר. י. ראפאפארט, ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר זיין אפפערוווילליגע ארבייט ביי אונזער 17-יעהריגע טאכטער. א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט האט מיין טאכטער פערלאזט דאס בעט און האט צוריקבעקומען קראפט און דער פערלוזיש איז אינגאנצען פערשוואונדען.

די עלטערן

Ignacy i Marja Bartoszewscy
Łódź, ul. Napiórkowskiego 172.

שייטלען

— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי קערש
סקווערא 15.

ENGLISH

פארענגער און פארטא-געשיטענע. קאנווערסאציע, ליטעראטור ערטיילט א פעהיגער פעדאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר "Mir"

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
ליוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"ז
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

צענטראלע
בוכהאלטעריע - ביורא
„EKONOMJA"

אונטער דער ליידונג פון פאכטעכנישע קרעפטען
לאדז, פיעטרקאווער 62
פראנט 2 שטאק, טעל. 166-15
פיהרט בוכהאלטעריע דורך רוטיניירטע בוכהאלטערן-בילאנסיסטען. האנדעלס-קארעס-פאנדענץ און איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. פערפילפאכט דרוק-זאכען (פראגראמען, בעקאנטמאכונגען, קאמוני-קאטען).
5593

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר.	פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר.	אין דער זייט 8 שפאלטען	
אין טעקסט—40 "	" " " " 60—	" 4 "	
נאכ'ן טעקסט—12 "	" " " " 18—	" 8 "	

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז – 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און פאר מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman